

แผนแม่บทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย (ฉบับร่าง)

ปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๘

1. บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในสิบอันดับแรกของการผลิตในภาคประมงโลก การผลิตในภาคการประมงมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคประมง (GDP) มีมูลค่าประมาณ ๑๐๔,๖๗๕ ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ ๑.๒ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ หรือประมาณร้อยละ ๑๐.๑ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตร ภาคการประมงยังเป็นแหล่งที่มาของรายได้ การจ้างแรงงาน และก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่องอีกมากมาย เช่น อุตสาหกรรมการต่อเรือ โรงงานแช่เยือกแข็ง โรงงานปลาป่น โรงงานผลิตอาหารสัตว์น้ำ โรงงานผลิตภัณฑ์ต่างๆ เป็นต้น ผลผลิตสัตว์น้ำนอกจากจะเป็นแหล่งอาหาร โปรตีนที่สำคัญสำหรับประชากรในประเทศแล้ว ยังสามารถส่งออกนำเงินตราเข้าประเทศอีกด้วย ซึ่งมูลค่าการส่งออกจากภาคการประมงได้เพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ ไทยเกินดุลด้านการค้าสัตว์น้ำประมาณ ๑๕๖,๐๐๐ ล้านบาท จากข้อมูลประมาณการของกลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง กรมประมง ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำรวมของประเทศ ประมาณ ๓,๐๕๐,๐๐๐ ตัน เป็นผลผลิตการจับสัตว์น้ำจากแหล่งธรรมชาติ คิดเป็นร้อยละ ๕๘ และอีกประมาณร้อยละ ๔๒ เป็นผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงทั้งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดและเพาะเลี้ยงชายฝั่ง สินค้าประมงของไทยที่ส่งออกมากเป็นอันดับ 1 ของโลก ได้แก่ กุ้ง และปลาหมึก นากะป๋อง นอกจากนี้การบริโภคสัตว์น้ำของคนไทยต่อคนต่อปี ในช่วง ๑๐ ปี ที่ผ่านมามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและเพิ่มเป็น ๓๕.๖ กิโลกรัม ทำให้สินค้าประมงมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากเป็นแนวทางหนึ่งในการช่วยเพิ่มผลผลิตทางการประมงเพื่อเป็นการทดแทนและช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนของทรัพยากรประมง เมื่อพิจารณาจากสถานการณ์การจับสัตว์น้ำในน่านน้ำไทยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๓ พบว่าผลผลิตจากการจับจากธรรมชาติมีแนวโน้มลดลงประมาณร้อยละ ๒๐ โดยลดลงจาก ๒,๕๘๐,๐๐๐ ตัน ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ เหลือเพียง ๒,๔๑๐,๐๐๐ ตัน ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ และในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมาผลจากการพัฒนาด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทำให้ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ไทยเป็นประเทศที่มีผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงจัดอยู่ใน ๕ อันดับแรกของโลก (FAO, ๒๐๑๐) ซึ่งผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงบางส่วนสามารถทดแทนผลผลิตการจับจากธรรมชาติที่ลดลงต่อเนื่องในช่วง ๕ ปี ที่ผ่านมา

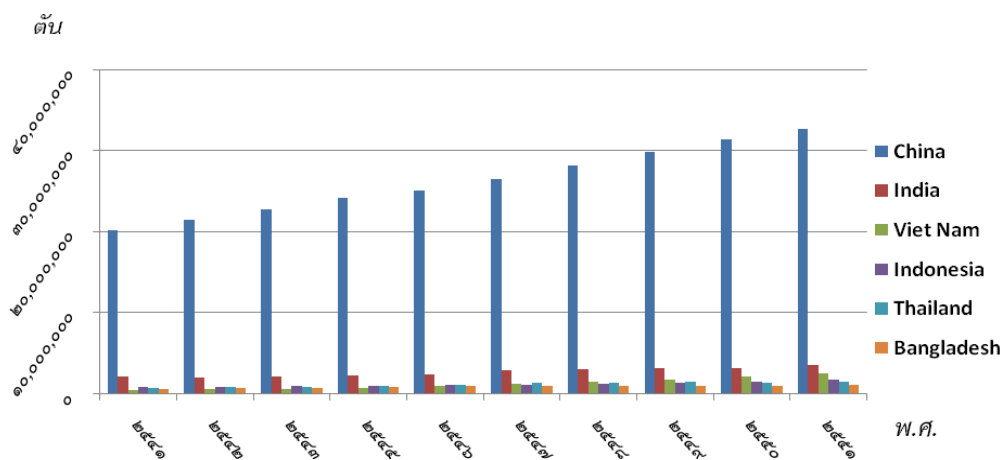
การเพาะเลี้ยงของไทยเริ่มจากการส่งเสริมให้มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๕๔ เป็นต้นมา ต่อมาได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงตั้งแต่การผลิตพันธุ์สัตว์น้ำจากการผสมเทียม ครั้งแรก คือปลา สวายในปี พ.ศ. 2552 โดย อาจารย์ เมฆ บุญพราหมณ์ และคณะ ทำให้มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทั้งจำนวนผู้เลี้ยง พื้นที่การเลี้ยง และผลผลิต ชนิดสัตว์น้ำจืดที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ต้องการของตลาดในปัจจุบันมีประมาณ ๑๕ ชนิด เช่น ปลานิล ปลาดุก ปลาดุกเพียน ปลาสลิด ปลาสวาย กุ้งก้ามกราม ปลาช่อน ปลาแรด และปลานวลจันทร์เทศ เป็นต้น สำหรับการเพาะเลี้ยงชายฝั่งมีการพัฒนาอย่างจริงจังจากการเลี้ยงกุ้งกุลาดำตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วทำให้ไทยกลายเป็นผู้นำในการผลิตและส่งออกกุ้งของโลก อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ การเลี้ยงกุ้งกุลาดำได้เกิดปัญหาโรคระบาด ขาดแคลนพ่อแม่พันธุ์ และอัตราการเจริญเติบโตลดลง ประกอบกับมีการนำกุ้งขาวแวนนาไมมาเลี้ยงในประเทศไทยซึ่งมีผลการเจริญเติบโตที่ดี ทำให้เกษตรกรหันมาเลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไม เกิดการขยายตัวของผู้เลี้ยงและผลผลิตกุ้งขาวแวนนาไมจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีสัตว์น้ำชายฝั่งเศรษฐกิจชนิดอื่นๆ เช่น ปลากระพงขาว ปลากระรัง หอยนางรม หอยแครง หอยแมลงภู่ ปูทะเล เป็นต้น ผลจากการพัฒนาการเพาะเลี้ยงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังกล่าว ทำให้สามารถขยายการผลิตเพื่อสนองความต้องการบริโภคภายในประเทศและต่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกัน ความจำกัดของพื้นที่ การขยายตัวของชุมชน ความต้องการใช้น้ำทั้งเพื่อการบริโภคและกิจกรรมอื่นๆ มีมากขึ้นเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาการเพาะเลี้ยงให้มีผลผลิตที่เพียงพอและยั่งยืน ได้มาตรฐานการผลิตเพื่อการบริโภคที่ปลอดภัยสำหรับประชากรในอนาคต ซึ่งสำนักงานสถิติแห่งชาติ ประเมินว่าประชากรของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2553 มีจำนวนประมาณ 68,550,000 คน จะเพิ่มขึ้นเป็น 70,094,000 คน ในปี พ.ศ. 2559 (ประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.25) และ U.S. Census Bureau, International Database ประเมินว่าประชากรของโลก ในปี พ.ศ. 2553 มีจำนวน 6,848,932,929 คน จะเพิ่มขึ้นเป็น 7,584,821,144 คน ในปี พ.ศ. 2563 (ประชากรเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.7)

ปัจจุบันพบว่า “บทบาทของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว และทวีบทบาทความสำคัญมากขึ้นทั้งในด้านของการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร และเป็นการผลิตเพื่อทดแทนอาหารสัตว์น้ำจากธรรมชาติซึ่งนับวันจะเสื่อมโทรมลงตามการเพิ่มของประชากรและการพัฒนาเทคโนโลยีการจับสัตว์น้ำ คณะกรรมการนโยบายประมงแห่งชาติ” จึงได้มีมติในที่ประชุม ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้จัดทำแผนแม่บทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทยให้เป็นไปอย่างมีระบบและยั่งยืนต่อไป

๒. สถานการณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๒.๑ สถานการณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำภาพรวมของโลก

ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖-๒๕๕๑ มีอัตราการเพิ่มขึ้น จากรายงานสถิติของ FAO ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ภาพรวมผลผลิตของโลกจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีปริมาณผลผลิตทั้งสิ้น ๕๒,546,000 ตันตัน โดยมีมูลค่าประมาณ ๑๐4.๓6 พันล้านเหรียญสหรัฐ โดยที่ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดร้อยละ ๕๕.๕ คิดเป็นมูลค่าร้อยละ ๕๖.๐ และผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งร้อยละ ๔๐.๑ คิดเป็นมูลค่าร้อยละ ๔๔ มีผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งในกลุ่มปลา ปริมาณทั้งสิ้น ๓๔,๒๘0,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า ๖๒.๐๑ พันล้านเหรียญสหรัฐ Mollusk มีปริมาณทั้งสิ้น ๑๓,๐๑0,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า ๑๒.๕๓ พันล้านเหรียญสหรัฐ ในกลุ่ม Crustacean มีปริมาณทั้งสิ้น ๕,๐๒๐,000 ตัน คิดเป็นมูลค่า ๒๒.๘๑ พันล้านเหรียญสหรัฐ ผลผลิตสัตว์น้ำจืดส่วนใหญ่ ได้แก่ ปลาตระกูล Carps, Pangasius และ Tilapia ขณะที่ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งประกอบด้วย หอยทะเล ได้แก่ หอยนางรม หอยลาย หอยแมลงภู่ หอยเป่าฮื้อ และ หอยเชลล์ ปลาทะเล ได้แก่ Atlantic salmon, Rainbow trout, ปลาไหล กุ้งทะเล ได้แก่ กุ้งขาว สัตว์น้ำอื่นๆ ได้แก่ ปลิงทะเล แมงกระพรุน เป็นต้น โดยประเทศผู้นำการผลิตของโลก ๑๐ อันดับแรก ได้แก่ จีน อินเดีย เวียดนาม อินโดนีเซีย ไทย บังกลาเทศ นอร์เวย์ ชิลี ฟิลิปปินส์ และญี่ปุ่น โดยมีผลผลิตจากการเพาะเลี้ยง ในปี พ.ศ. 2551 ดังนี้ 32,735,944 , 3,478,690 , 2,461,700 , 1,690,121 , 1,374,024 , 1,005,542 , 843,730, 843,142, 741,142 และ 732,374 ตัน ตามลำดับ ซึ่งผลผลิตสัตว์น้ำประมาณ ๕๐% มาจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจากประเทศในเอเชีย จึงเห็นได้ว่าการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความสำคัญอย่างมาก ทั้งในปัจจุบันและอนาคต (FAO, ๒008)

รูปที่ 1 แสดงประเทศผู้ผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 6 อันดับแรกของโลก (FAO, 2008)

ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ จีนเป็นผู้ส่งออกรายใหญ่ที่สุดด้วยมูลค่าการส่งออก ประมาณ ๓๑๕,๐๐๐ ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑๒,๔๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามด้วยประเทศนอร์เวย์ มูลค่าประมาณ ๔,๑๑๒ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศไทย มูลค่าประมาณ ๔,๐๓๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ประเทศสหรัฐอเมริกา มูลค่าประมาณ ๓,๘๕๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และแคนาดา มูลค่าประมาณ ๓,๕๖๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ

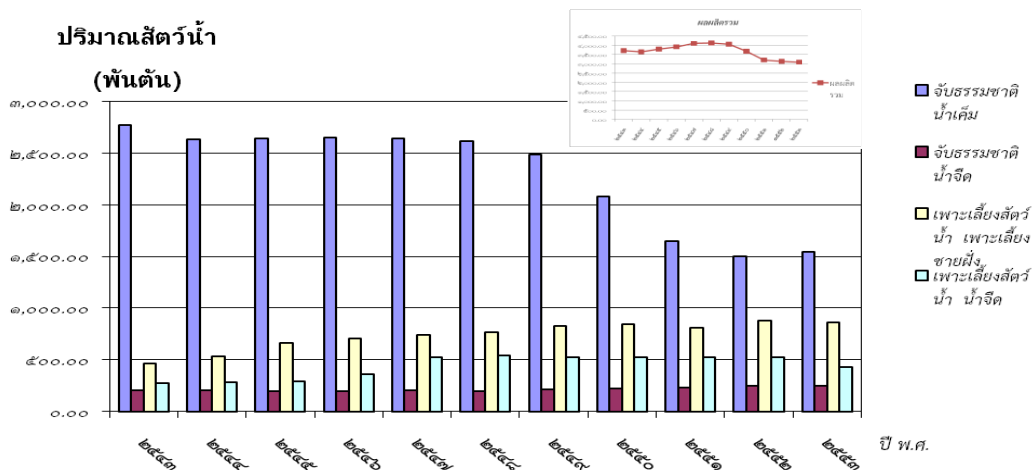
ส่วนประเทศที่นำเข้าปลาและผลิตภัณฑ์ประมงมากที่สุด ๕ อันดับแรก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา ด้วยมูลค่าการนำเข้าประมาณ ๖๕,๒๖๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ญี่ปุ่น ประมาณ ๔๖,๓๖๑ ล้านดอลลาร์สหรัฐ ออสเตรเลีย ประมาณ ๑๐,๓๑๘ ล้านดอลลาร์สหรัฐ แคนาดา ประมาณ ๙,๙๑๖ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และอิตาลี ประมาณ ๙,๘๑๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยได้ดุลการค้าสินค้าสัตว์น้ำมาโดยตลอด เช่น ในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ดุลการค้าอยู่ที่ ๑๔๗,๐๘๕ ล้านบาท ลดลงเล็กน้อยเนื่องจากการนำเข้าเพิ่มขึ้น (FAO, ๒๐๑๐)

ข้อมูลจากสำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำสหภาพยุโรป รายงานว่าการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นอุตสาหกรรมการผลิตอาหารที่เติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศทางแถบเอเชียและอเมริกาใต้ที่เพิ่มขึ้นกว่า ๑ ใน ๓ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๖ เป็นต้นมา ปัจจุบันประมาณ ร้อยละ ๕๐ ของสัตว์น้ำที่มนุษย์บริโภค เช่น ปลา ปู กุ้งและหอย ได้มาจากการเพาะเลี้ยง แนวโน้มของอุตสาหกรรมเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำยังมีโอกาสเติบโตขึ้นได้เรื่อยๆ เนื่องจากเป็นแหล่งโปรตีนที่มีประโยชน์และมีคุณค่าทางโภชนาการสูง ในขณะที่การจับสัตว์น้ำจากแหล่งตามธรรมชาติกำลังลดลงเรื่อยๆ เพราะสต็อกปลาตกลง จึงทำให้ความต้องการบริโภคสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงเพิ่มมากขึ้น ส่วนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของสหภาพยุโรปปัจจุบันมีผลผลิตได้ราว ๑,๓๐๐,๐๐๐ ตัน/ปี หรือเท่ากับร้อยละ ๑๘ ของผลผลิตสินค้าประมงทั้งหมด

๒.๒ สถานการณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำภาพรวมภายในประเทศ

ข้อมูลของกลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง ศูนย์สารสนเทศ กรมประมง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓ จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๓ (ประมาณการผลผลิต) มีผลผลิตจากการทำประมงสัตว์น้ำเค็ม ลดลง 1,226,87๐ ตัน คิดเป็นร้อยละ 44.23 แต่สัตว์น้ำจืด เพิ่มขึ้น 47,500 ตัน คิดเป็นร้อยละ 23.57 ส่วนผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเค็ม เพิ่มขึ้น 395,84๐ ตัน คิดเป็นร้อยละ 84.76 และสัตว์น้ำจืด 161,380 ตัน คิดเป็นร้อยละ 59.55 ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ในช่วงเวลา 11 ปีที่ผ่านมา โดยภาพรวมผลผลิตสัตว์น้ำของประเทศไทย ลดลงถึง 622,150 ตัน (รูปที่ 2) ซึ่งเป็นผลมาจากการจับสัตว์น้ำในทะเลลดลง ด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น ราคาน้ำมันแพง แรงงานหายาก สัตว์น้ำในทะเลลดจำนวนลง แหล่งทำการประมงมีจำกัด เป็นต้น

ประมาณการ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลผลิตสัตว์น้ำรวมทั้งสิ้น ๓,๐๕1,050 ตัน คิดเป็นผลผลิตจากการจับจากทะเล ๑,๕๔๖,๘๓๐ ตัน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๐๔ จากการจับจากแหล่งน้ำจืด ๒๔๕,๐๐๐ ตันคิดเป็นร้อยละ ๘.๐๕ จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ๘๖๒,๘๔๐ ตันคิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘๑ และจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ๔๓๒,๓๘๐ ตันคิดเป็นร้อยละ ๑๓.๘๘ ของผลผลิตรวมโดยผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเป็นการเลี้ยงกุ้งทะเลร้อยละ ๕๕.๒ หอยทะเลร้อยละ ๓๘.๔ ปลาทะเลร้อยละ ๒.๔ ส่วนผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเป็นปลานิลร้อยละ ๔๐.๗ ปลาดุกร้อยละ ๒๖ ปลาตะเพียนร้อยละ ๑๐.๗ ปลาสลิดร้อยละ ๖.๕ ปลาสวายร้อยละ ๔ กุ้ง

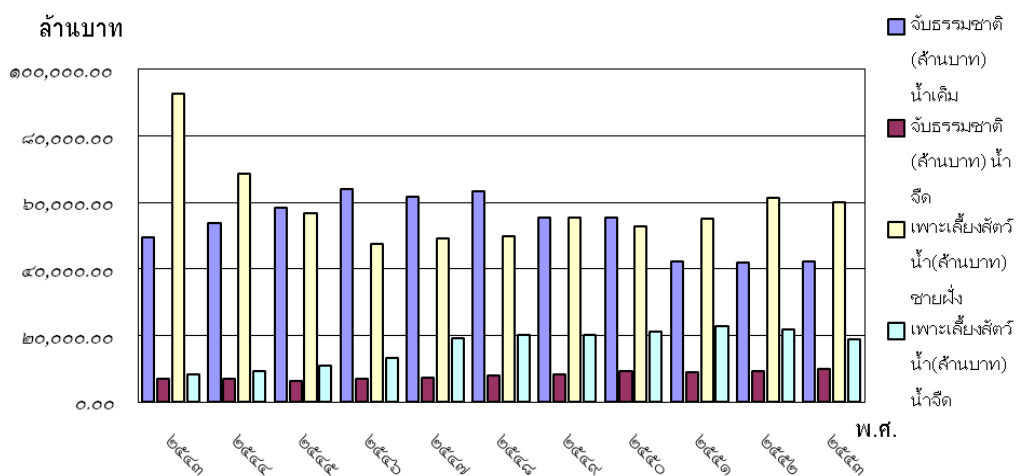

ก้ามกรามร้อยละ ๖.๑ และอื่น ๆ ร้อยละ ๖

รูปที่ 2 แสดงปริมาณผลผลิตสัตว์น้ำเค็มและสัตว์น้ำจืดปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๓

(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๓)

ส่วนมูลค่าการประมงตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๓ พบว่า มีมูลค่า 157,603.1 , 138,619.60 , 132,291.30 , 131,942.20 , 137,799.70 , 141,025.90 , 139,250.30 , 138,331.10 , 129,308.30 , 134,648.87 , 131,222.30 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มลดลง แต่ในปี พ.ศ. 2553 มูลค่าของผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงมีแนวโน้มสูงขึ้นทั้งจากการเพาะเลี้ยงจากน้ำจืด และการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง โดยประมาณการมูลค่าจากการเพาะเลี้ยงชายฝั่ง ๖๐,๐๐๕.๘ ล้านบาท และมูลค่าจากการเพาะเลี้ยงน้ำจืด ๑๘,๕๔๘.๗ ล้านบาท แต่มูลค่าผลผลิตสัตว์น้ำจากการประมงทะเล ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ มีแนวโน้มลดลง จาก 49,401.80 ล้านบาท เหลือ 42,389.84 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2553 ส่วนมูลค่าการจับสัตว์น้ำจากแหล่งน้ำจืด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 7,024.80 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2543 เป็น 9,874.00 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2554 (รูปที่ 3)

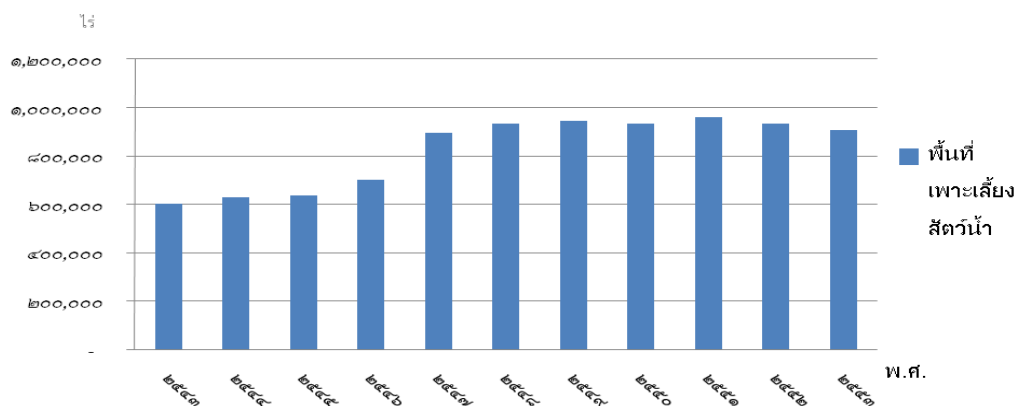

รูปที่ 3 แสดงมูลค่าสัตว์น้ำเค็มและสัตว์น้ำจืดปี พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๕๗
(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๗)

๒.๒.๑ สถานการณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดประกอบด้วยการเพาะเลี้ยงปลากินพืช ปลากินเนื้อ กุ้งก้ามกรามและสัตว์น้ำอื่นๆ เช่น จระเข้ กบ ซึ่งส่วนใหญ่จะเลี้ยงในบ่อ พื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๓ แสดงให้เห็นว่า พื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และในปี พ.ศ.๒๕๕๓ พื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดของประเทศไทย มีแนวโน้มคงที่ ประมาณ ๕๐5,๐๐๐ – 961,000 ไร่ (รูปที่ 4)

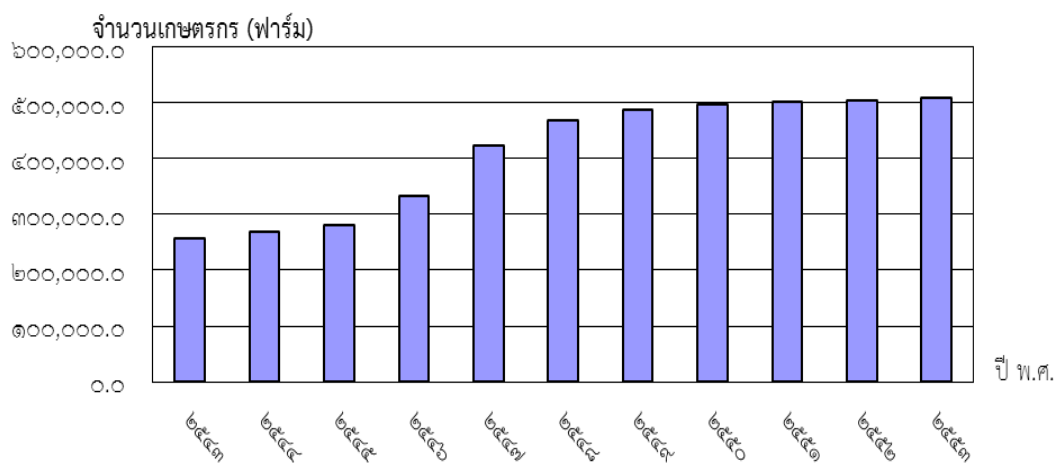
ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงปลากินพืชเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาเป็นปลากินเนื้อ พื้นที่ที่มีการเพาะเลี้ยงมากอยู่ในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ โดยจังหวัดที่มีการเพาะเลี้ยงอันดับต้นของประเทศ ได้แก่ จังหวัดสมุทรปราการ 105,790 ไร่ นครปฐม 78,489 ไร่ ฉะเชิงเทรา 40,470 ไร่ สุพรรณบุรี 31,826 ไร่ และ นครพนม 13,939 ไร่

รูปที่ 4 แผนภูมิแสดงพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดปี ๒๕๕๓-๒๕๖๓

(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๖๓)

ฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๓ โดยในปี ๒๕๕๓ มีฟาร์ม ๒๕๖,๐๘๒ ฟาร์ม และจำนวนฟาร์มเพิ่มเป็น ๕๐๘,๕๕๘ ฟาร์ม คิดเป็นพื้นที่ ๘๐๕,๐๒๑ ไร่ ในปี ๒๕๖๓ (รูปที่ 5)

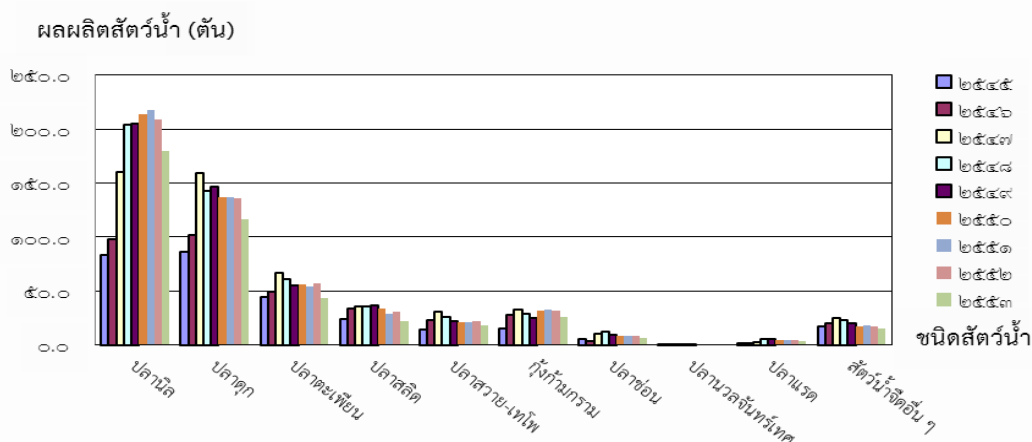

รูปที่ 5 แสดงจำนวนฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ปี พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๖๓

(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๖๓)

ผลผลิตสัตว์น้ำจืดจากการเพาะเลี้ยงสัตว์ที่สำคัญของไทยในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๖๓ จัดอยู่ในสัตว์น้ำเศรษฐกิจหลัก ๕ ชนิด นอกนั้นเป็นสัตว์น้ำจืดชนิดอื่นๆ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ มีผลผลิตปลานิล ๑๓๕,๒๔๑

ตัน ปลาอุก ๑๑๖,๘๗๕ ตัน ปลาตะเพียน ๔๓,๕๑๑ ตัน ปลาสลิด ๒๒,๓๗๖ ตัน ปลาทราย-เทโพ ๑๗,๕๗๘ ตัน กุ้งก้ามกราม ๒๕,๖๐๖ ตัน ปลาช่อน ๖,๕๑๑ ตัน ปลาแรด ๓,๗๖๔ ตัน และปลานวลจันทร์เทศ ๗๒๗ ตัน ตามลำดับ (รูปที่ 6)

รูปที่ 6 แสดงสัตว์น้ำจืดที่มีผลผลิตสูง ๑๐ อันดับแรก ปี พ.ศ. พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๕๔
(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๓)

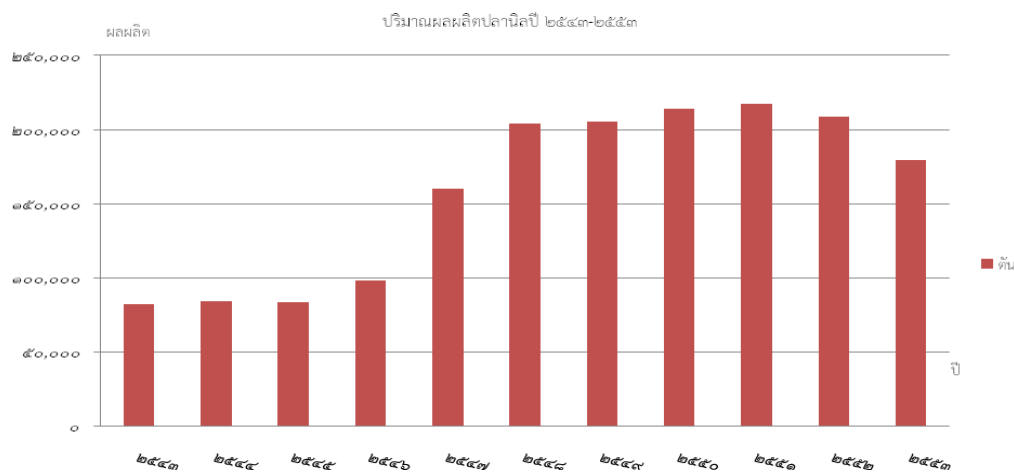
ปัจจุบันพบว่า ปลานิล (*Oreochromis niloticus*) เป็นปลาน้ำจืดที่มีผู้นิยมบริโภคมาก อีกทั้งยังเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย โตเร็ว จึงทำให้มีความต้องการของตลาดสูงขึ้นเรื่อยๆทั้งในประเทศและต่างประเทศ เห็นได้จากการเพิ่มพื้นที่ในการเลี้ยงปลานิลตั้งแต่ปี 2538-2553 ที่มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจาก 142,055.10 ไร่ เป็น 344,069.50 ไร่ และมีผลผลิตเพิ่มขึ้นจาก 76,054.42 ตัน เป็น 179,240.00 ตัน อย่างไรก็ตามพบว่า การเลี้ยงปลานิลในประเทศไทย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จนถึงปี พ.ศ. 2551 หลังจากนั้น ปี พ.ศ. 2552 – 2553 ผลผลิตปลานิลจากการเลี้ยง มีแนวโน้มลดลง (รูปที่ 7)

ปลานิลจัดเป็นปลาเนื้อขาวที่มีศักยภาพในการเป็นสินค้าส่งออกไปยังต่างประเทศในลักษณะของปลาแล่นเนื้อ ตลาดที่สำคัญๆ เช่น ญี่ปุ่น อเมริกา อิตาลี เป็นต้น จากสถิติมูลค่าผลผลิตปลานิลของโลก ตามรายงานของ FAO ปี 2000 - 2006 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และจากสถิติการนำเข้าปลานิลของสหรัฐอเมริกา ในปี 2549 สหรัฐอเมริกา นำเข้าปลานิลเพิ่มขึ้นจากปี 2548 ถึงร้อยละ 17 คิดเป็นปริมาณทั้งสิ้น 158,253 ตัน ทั้งนี้เนื่องจาก ปลานิลเป็นปลาเนื้อขาวตรงกับอุปนิสัย การบริโภคของประชากรของสหรัฐอเมริกา

สถานการณ์และแนวโน้มของการเพาะเลี้ยงปลานิลในประเทศไทย ในปี 2550 พบว่าปลานิลเป็นสัตว์น้ำจืดที่มีผลผลิตมากที่สุด จำนวน 203,737 ตัน คิดเป็นร้อยละ 36.87 ของผลผลิตสัตว์น้ำจืดทั้งหมดของไทย ส่วนมูลค่าประมาณ 5,884 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 36.87 ของมูลค่าผลผลิตสัตว์น้ำจืดทั้งหมดของไทย การเลี้ยงปลา

นิลส่วนใหญ่เลี้ยงในบ่อ คิดเป็นร้อยละ 91.65 เลี้ยงในกระชัง ร้อยละ 8.01 ส่วนที่เหลือจะเลี้ยงในร่องสวนและนาข้าว ร้อยละ 0.11 ตามลำดับ จากประมาณการผลผลิตปลาชนิดของไทย ปี 2553 มีประมาณ 180,000 ตัน ร้อยละ 92 บริโภคในประเทศ ที่เหลืออีกร้อยละ 8 เป็นการผลิตเพื่อการส่งออก

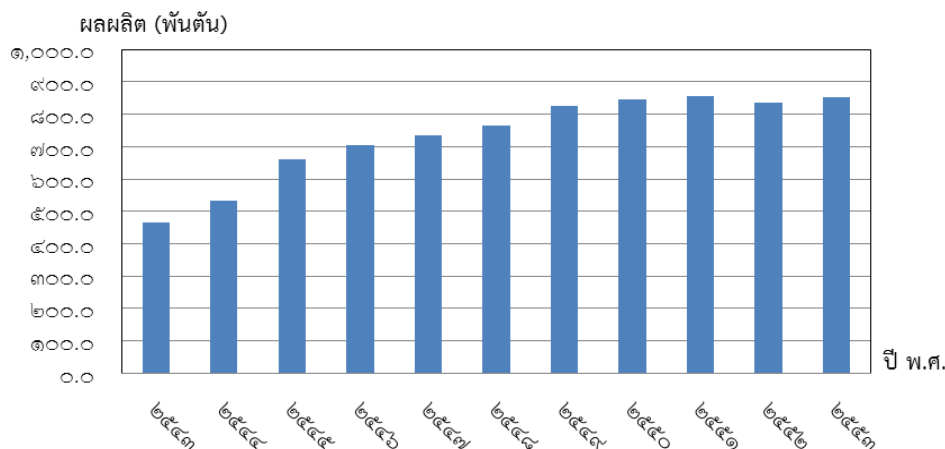

รูปที่ 7 แสดงผลผลิตปลาชนิด ปี พ.ศ. 2543-2553

(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๓)

๒.๒.๒ สถานการณ์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งในประเทศไทยได้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นต้นมา และได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลทางสถิติของกรมประมงระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ถึง พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่าปริมาณ สัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งเพิ่มขึ้นจาก ๔๖๗,๐๗๐ ตัน เป็น ๘๕๓,๖๐๐ ตัน หรือเพิ่มขึ้นประมาณ ๒ เท่า (รูปที่ 8) ปริมาณที่เพิ่มขึ้นนั้น เกิดขึ้นจากการขยายตัวของ การเพาะเลี้ยงหอยทะเลและการเพาะเลี้ยงกุ้งทะเล ซึ่งเป็นผลมาจากการส่งเสริมและการพัฒนาเทคนิคการเลี้ยง ทำให้เกษตรกรประสบความสำเร็จในการเลี้ยงมากขึ้น โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ พบว่าปริมาณผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งคิดเป็นร้อยละ ๕๘.๒ ของปริมาณสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งทั้งหมด โดยที่ผลผลิตหอยทะเลมีปริมาณการผลิตคิดเป็นร้อยละ ๓๘.๔ ของปริมาณสัตว์น้ำชายฝั่งทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ ๒.๔ เป็นปริมาณผลผลิตของปลาทะเลชนิดต่าง ๆ

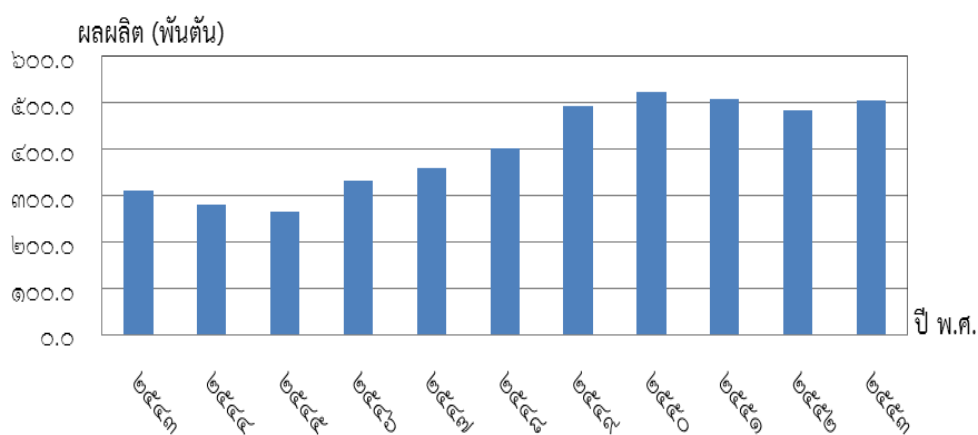
รูปที่ 8 แสดงผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๖๓

(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๖๓)

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งของไทยในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ ประเภทกุ้งมีพื้นที่เพาะเลี้ยงประมาณ ๓๘๕,๐๐๐ ไร่ พื้นที่เลี้ยงปลาประมาณ ๕,๖๑๑ ไร่ และพื้นที่เลี้ยงหอยทะเลประมาณ ๗๘,๔๐๐ ไร่ พื้นที่ที่มีการเพาะเลี้ยงชายฝั่งทั้งหมดประมาณ ๔๖๙,๐๑๑ ไร่ จังหวัดที่มีการเพาะเลี้ยงชายฝั่งมากที่สุด ๕ อันดับ ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีพื้นที่ ๖๘,๓๔๘ ไร่ ตามด้วยฉะเชิงเทรา ๔๘,๘๓๐ ไร่ นครศรีธรรมราช ๔๖,๐๓๖ ไร่ สมุทรปราการ ๔๓,๑๔๘ ไร่ และจันทบุรี ๓๖,๓๑๖ ไร่

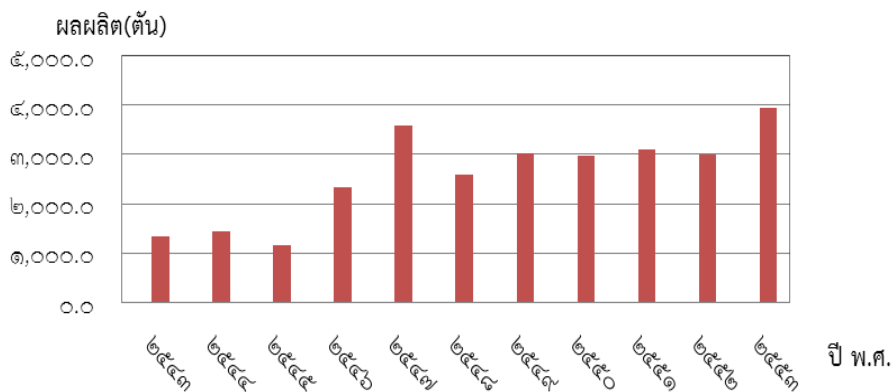
ปัจจุบันในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งของประเทศไทยมีความหลากหลายในชนิดพันธุ์ กุ้งทะเลนับเป็นต้นแบบของการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดหนึ่งที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาเกือบ ๔๐ ปี จนถึงปัจจุบัน และถือเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ สามารถกล่าวได้อย่างภาคภูมิใจว่าประเทศไทยเป็นผู้นำแห่งเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงกุ้งของโลก ผลผลิตของกุ้งที่ได้จากการเพาะเลี้ยงของไทยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๔-๒๕๔๔ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ ประเทศไทยเป็นผู้นำในการผลิต และสามารถส่งออกสินค้ากุ้งได้สูงสุดมีมูลค่าถึง ๑๐๓,๘๘๑ ล้านบาท ในขณะเดียวกัน ประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคนี้มีการพัฒนาเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยงและเจาะตลาดการบริโภคสินค้ากุ้งด้วยกลยุทธ์ใหม่ๆ เช่นกัน จึงทำให้ประเทศเหล่านั้นสามารถก้าวขึ้นมาเป็นคู่แข่งของไทยได้ ในปี พ.ศ. ๒๕๔๕ พื้นที่การเลี้ยงกุ้งของไทยได้เกิดปัญหาโรคระบาดในต้นฤดูการเลี้ยง เกิดภาวะน้ำเค็มจัดและกุ้งโตช้า จึงทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งได้เริ่มเปลี่ยนชนิดกุ้งที่เลี้ยงจากกุ้งกุลาดำเป็นกุ้งขาวแวนนาไม จึงทำให้เกิดการขยายตัวของผู้เลี้ยงกุ้งขาวแวนนาไมเพิ่มขึ้นอย่างมาก การเลี้ยงกุ้งกุลาดำจึงลดลง (รูปที่ 9)

จากสถิติกรมประมงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ พบว่า ผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงมีปริมาณเพิ่มขึ้นทุกปีนับตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีผลผลิตประมาณ ๕๐๕,๕๐๐ ตัน โดย เป็นกุ้งขาวแวนนาไมประมาณร้อยละ ๘๘ (ปริมาณ ๕๐๐,๔๐๐ ตัน) ส่วนผลผลิตกุ้งกุลาดำร้อยละ ๑ (ปริมาณ ๕,๐๐๐ ตัน)

รูปที่ 9 แสดงผลผลิตกุ้งทะเลจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ปี พ.ศ. ๒๕๔๑-๒๕๕๑
(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๑)

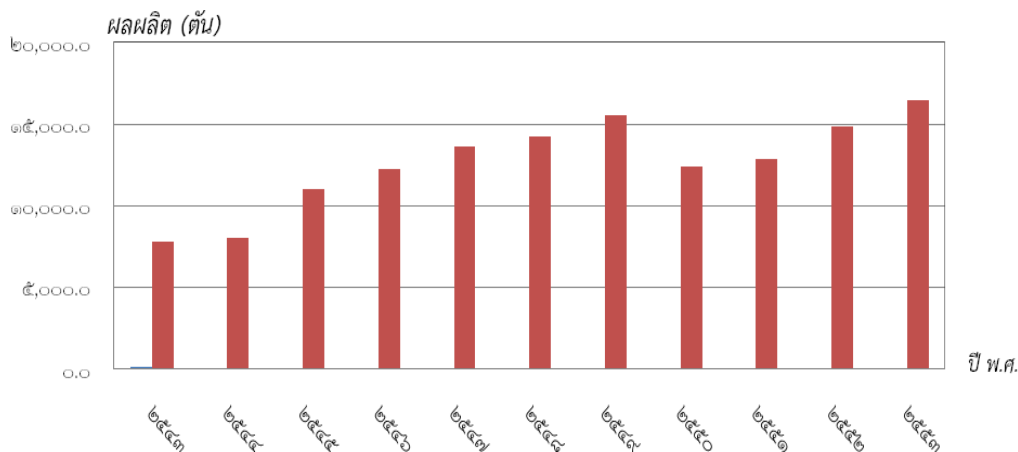
ในด้านการเพาะเลี้ยงปลาทะเลของประเทศไทย พบว่า ภาพรวมของผลผลิตปลาน้ำกร่อยของประเทศไทยปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีสัดส่วนของการผลิตปลากะพงขาวประมาณร้อยละ ๘๐ (ปริมาณ ๑๖,๔๖๘ ตัน มูลค่า ๑,๘๕๑.๖ ล้านบาท) และปลากะรังประมาณร้อยละ ๒๐ (ปริมาณ ๓,๘๓๓ ตัน มูลค่า ๘๕๖.๘๕ ล้านบาท) รูปที่ 10 จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าปลากะรังจะเป็นปลาที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นสัตว์น้ำเพื่อการส่งออกในอนาคตได้ และมีการศึกษาเกี่ยวกับปลากะรังมาเป็นเวลานาน แต่ยังคงพบว่ามีปัญหาต่างๆ เช่น ไม่สามารถผลิตลูกพันธุ์จากโรงเพาะฟักได้เพียงพอกับความต้องการของเกษตรกร ทำให้ยังคงต้องอาศัยลูกพันธุ์ปลาจากธรรมชาติ ทำให้ในปัจจุบันประสบปัญหาการลดลงของลูกพันธุ์ในธรรมชาติ เนื่องจากบริเวณป่าชายเลนที่เป็นแหล่งอนุบาลลูกปลาวัยอ่อนเสื่อมโทรมและถูกทำลายลง จึงส่งผลทำให้ลูกสัตว์น้ำวัยอ่อนลดลงด้วย นอกจากนี้ยังประสบปัญหาการตายระหว่างการรวบรวมและการขนส่งลูกปลาเพื่อการเลี้ยง

รูปที่ 10 แสดงผลผลิตปลากะรังจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๓
(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๓)

ผลผลิตปลากะพงขาวมาจากการเพาะเลี้ยงเป็นหลัก โดยมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี ๒๕๔๓ แต่ผลผลิตลดลงในปี ๒๕๕๐ เนื่องจากประสบปัญหาการเกิดมลภาวะทางน้ำต่าง ๆ เช่น การเกิดน้ำจืดหลากเข้าสู่บริเวณบ่อเลี้ยงหรือกระชังเลี้ยงปลากะพงขาว ทำให้ปลาไม่สามารถปรับตัวได้ทัน และเกิดการตายเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ผลผลิตโดยรวมของปลากะพงขาวจากการเพาะเลี้ยงลดลงในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีปริมาณ ๑๒,๓๖๖ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๑,๓๒๘ ล้านบาท ขณะที่ข้อมูลด้านการตลาดของปลากะพงขาว พบว่าผลผลิตส่วนใหญ่ใช้เพื่อการบริโภคภายในประเทศ โดยเป็นปลาขนาดกลาง มีราคาหน้าฟาร์มเฉลี่ย ๕๐-๑๒๐ บาทต่อกิโลกรัม (รูปที่ 11)

สำหรับผลผลิตปลาน้ำกร่อยในบางจังหวัดของภาคใต้ เช่น ปัตตานี จะส่งออกไปยังประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย และสิงคโปร์ เนื่องจากมีข้อได้เปรียบด้านต้นทุนการขนส่งเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ สำหรับปลาทะเลชนิดอื่น ๆ ที่สามารถพัฒนาเป็นปลาเศรษฐกิจได้ในอนาคต เช่น ปลานวลจันทร์ทะเล และปลาช่อนทะเล เป็นต้น นั้น แม้ว่าปลาเหล่านี้มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นสินค้าสัตว์น้ำส่งออกได้ แต่ในปัจจุบันยังคงมีการศึกษากันน้อย ทำให้ข้อมูลพื้นฐานทางการเพาะเลี้ยงมีไม่มากนัก และยังคงขาดแคลนพ่อแม่พันธุ์ปลา ทำให้เกษตรกรขาดความต่อเนื่องของการเลี้ยง

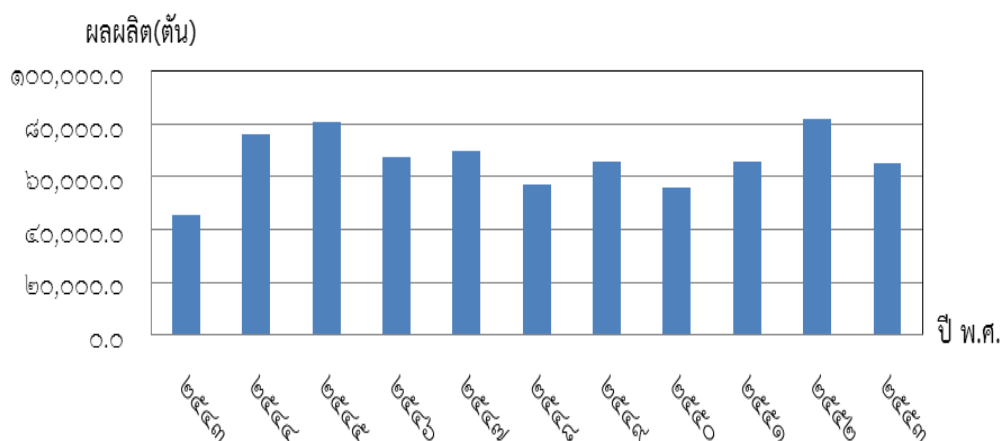
รูปที่ 11 แสดงผลผลิตปลากะพงขาวจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งปี พ.ศ. ๒๕๓๕-๒๕๕๑
(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๓)

สำหรับหอยทะเลนั้นเป็นทรัพยากรสัตว์น้ำที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์เป็นจำนวนมากหลายชนิด เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่สำคัญและมีการเพาะเลี้ยงเป็นเวลานานมาแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงแบบดั้งเดิม โดยอาศัยการรวบรวมลูกพันธุ์จากธรรมชาติ เช่น หอยนางรม หอยแครง หอยแมลงภู่ โดยประมาณการพื้นที่การเลี้ยงหอยแครง หอยแมลงภู่และหอยนางรมในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีเนื้อที่เท่ากับ ๕๓,๒๘๑ ไร่ ๑๕,๑๓๓ ไร่ และ ๕,๘๘๕ ไร่ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. ๒๕๕๒ พื้นที่การเลี้ยงหอยแครง หอยแมลงภู่และหอยนางรม มีเนื้อที่เท่ากับ ๕๕,๐๐๐ ไร่ ๑๕,๐๓๑ ไร่ และ ๖,๐๑๗ ไร่ ตามลำดับ (รูปที่ 13)

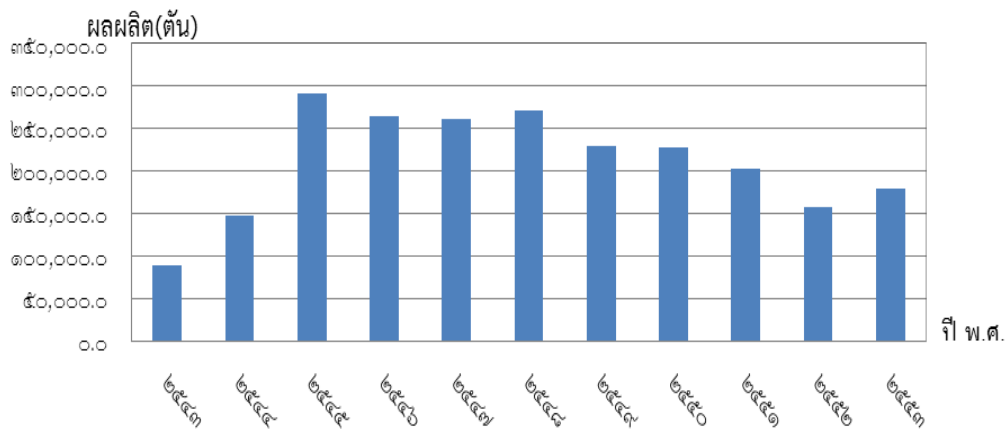
เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลประมาณการปริมาณผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงหอยแครงในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ปริมาณผลผลิตหอยแครงประมาณ ๖๔,๕๐๔ ตัน คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น ๑,๒๑๐.๕ ล้านบาท ในขณะที่ปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีปริมาณผลผลิตหอยแครงถึง ๖๕,๗๐๖ ตัน คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น ๑,๒๒๕.๔ ล้านบาท การเพาะเลี้ยงหอยแมลงภู่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีปริมาณผลผลิตเท่ากับ ๒๔๒,๒๗๓ ตัน คิดเป็นมูลค่าทั้งสิ้น ๘๒๕.๓ ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลผลิตรวมปริมาณทั้งสิ้น ๒๔๒,๕๐๒ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๘๓๐.๖ ล้านบาท (รูปที่ 12) ส่วนผลผลิตหอยนางรมที่ได้มาจากการเพาะเลี้ยงนั้น พบว่า ในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีปริมาณลดลงกว่าปี พ.ศ. ๒๕๕๒ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผลผลิต ๒๑,๐๗๕ ตัน และมูลค่าประมาณ ๓๐๕.๗๒ ล้านบาทและในปี พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลผลิต ๒๐,๘๗๘ ตัน และมูลค่าประมาณ ๓๐๖.๘๒ ล้านบาท (รูปที่ 14)

ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๕๐-๒๕๕๓ เกษตรกรผู้เลี้ยงหอยแครง หอยแมลงภู่ และหอยนางรมต่างๆ ได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่างๆ ในระหว่างการเลี้ยง เช่น การมีน้ำจืดไหลเข้ามาสู่บริเวณแหล่งเลี้ยงหอย หรือปัญหา

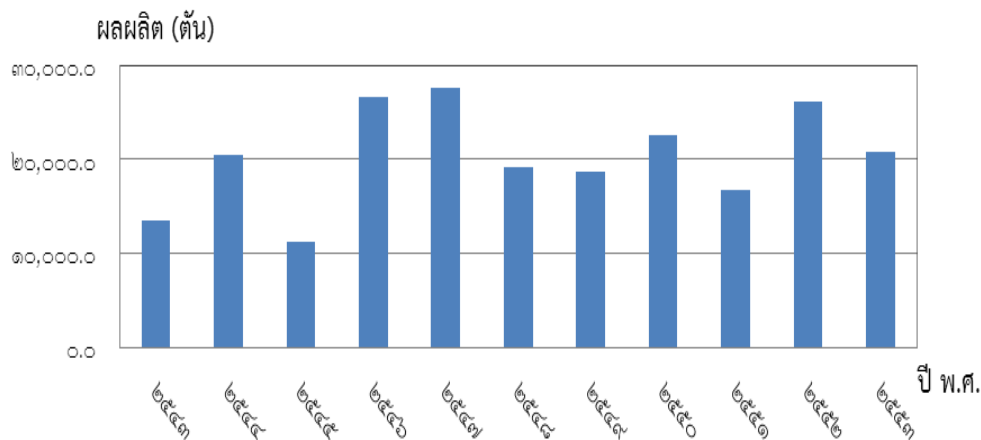
การเกิดโรคระบาดชนิดต่างๆ โดยเฉพาะในการเลี้ยงหอยแมลงภู่งูที่เกิดโรคที่มีสาเหตุมาจากหนอนตัวแบนในกลุ่ม เทอเบลลารี (Turbellaria sp.) จึงทำให้มีปริมาณผลผลิตหอยแมลงภู่งูและหอยนางรมลดน้อยลง แม้ว่าจะมีการขยายพื้นที่การเลี้ยงเพิ่มมากขึ้นก็ตาม

รูปที่ ๑2 แสดงผลผลิตหอยแครงจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๓
(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๓)

รูปที่ ๑3 แสดงผลผลิตหอยแมลงภู่งูจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ปี พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๓
(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๓)

รูปที่ ๑๔ แสดงผลผลิตหอยนางรมจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ปี พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๓
(ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง, ๒๕๕๓)

นอกจากนี้หอยทะเลหลายชนิด มีการจับจากธรรมชาติขึ้นมาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องในปริมาณมาก เช่น หอยลาย หอยเชลล์ หอยตลับ หอยชักตีน หอยตะเกา เป็นต้น ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อม ทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำถูกทำลายลงไปมากจนเกินกำลังที่ธรรมชาติจะทดแทนได้ทัน หรือบางชนิดอยู่ในสภาวะใกล้สูญพันธุ์ จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาหาทางเพาะขยายพันธุ์เพื่อนำไปปล่อยเพิ่มปริมาณในธรรมชาติ หรือพัฒนาการเพาะเลี้ยงให้เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่ขึ้นเพิ่มเติมจากชนิดที่มีการใช้ประโยชน์อยู่เดิม รวมทั้งศึกษาข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อวางมาตรการอนุรักษ์เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนต่อไปได้

นอกจากหอยทะเลจะมีคุณค่าใช้เพื่อเป็นอาหารซึ่งมีศักยภาพที่จะสามารถเพิ่มผลผลิตให้เป็นแหล่งโปรตีนราคาไม่แพงที่คนทั่วไปสามารถหามาบริโภคได้ทุกระดับแล้ว เปลือกและผลิตภัณฑ์จากหอยทะเลหลายชนิดยังมีมูลค่าสูง เช่น หอยมุก หอยโข่งเขียว หอยบางชนิดเป็นที่ต้องการของตลาดสัตว์ทะเลสวยงามเพื่อเลี้ยงประดับในตู้สัตว์ทะเล เช่น หอยมือเสือ ซึ่งเป็นสัตว์คุ้มครองแต่มีการลักลอบเก็บจากทะเลนำมาขาย โดยที่เราสามารถเพาะขยายพันธุ์ได้เป็นเวลานานมาแล้ว น่าจะมีการศึกษาแนวทางพัฒนาการเพาะเลี้ยงสำหรับตอบสนองความต้องการของตลาดหอยสวยงามมีชีวิต ซึ่งจะสามารถส่งออกทำรายได้ให้แก่ประเทศต่อไปได้อีกทางหนึ่ง

สำหรับการเพาะเลี้ยงปูทะเลนั้น เริ่มมีการพัฒนามาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยเป็นการเลี้ยงแบบดั้งเดิมของเกษตรกร เนื่องจากสามารถหาพันธุ์ปูได้ง่ายจากธรรมชาติและราคาจำหน่ายที่ต่ำ ในปัจจุบันแม้ว่าปูทะเลจะเป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอีกชนิดหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากเนื้อ มีรสชาติดี เป็นที่นิยมของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ สามารถส่งออกเป็นสินค้าสัตว์น้ำไปขายยังต่างประเทศ เช่น ฮองกง สิงคโปร์ มาเลเซีย และสหรัฐอเมริกาได้ แต่อย่างไรก็ตามจากการที่ผลผลิตปูทะเลส่วนใหญ่เกือบร้อยละ ๑๐๐ ได้มาจาก

การจับจากธรรมชาติ จึงทำให้ปริมาณปูทะเลในแหล่งน้ำธรรมชาติลดลงเป็นอย่างมาก ทำให้ปูมีราคาสูงขึ้นมาก เช่น ปูขนาด ๑๐-๑๒ ตัว/กิโลกรัม ราคา ๑๕-๒๐ บาทในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ มีราคาสูงขึ้นเป็น ๕๐-๑๑๐ บาท จากสถิติกรมประมงปี พ.ศ. ๒๕๕๑ พบว่าปูทะเลที่จับได้จากธรรมชาติเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีปริมาณลดลงเกือบร้อยละ ๑๕ โดยในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ มีปริมาณปูทะเลที่จับได้ประมาณ ๑,๗๔๔ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๑๗๓ ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ สามารถจับปูทะเลได้ ๓,๓๔๖ ตัน คิดเป็นมูลค่า ๓๗๖ ล้านบาท โดยภาพรวมของปริมาณผลผลิตปูชนิดต่างๆพบว่า ประมาณร้อยละ ๗๐ ของผลผลิตปูทั้งหมดเป็นปูม้า คิดเป็นปริมาณ ๒๔,๒๐๐ ตัน มูลค่า ๒,๔๑๐ ล้านบาท รองลงมาเป็นปูชนิดอื่นๆและปูทะเล คิดเป็นร้อยละ ๒๑ และร้อยละ ๕ ตามลำดับ ทั้งนี้การที่ปริมาณปูในธรรมชาติลดลงอย่างรวดเร็ว นั้น มีสาเหตุเนื่องมาจากป่าชายเลนที่เป็นแหล่งของการอนุบาลสัตว์น้ำวัยอ่อน ซึ่งรวมถึงปูทะเลถูกทำลายหรือใช้ประโยชน์มากเกินไป จนทำให้ป่าชายเลนรวมทั้งสถานะแวดล้อมชายฝั่งทะเลเสื่อมโทรม จึงส่งผลกระทบต่อจำนวนประชากรปูทะเลของประเทศไทยที่ลดลงอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการจับปูทะเลมาจำหน่ายมากเกินไป จนเกินกำลังการผลิตตามธรรมชาติ จนไม่สามารถผลิตปูทะเลให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นได้ จึงทำให้ในปัจจุบันประเทศไทยได้มีการนำเข้าปูทะเลจากต่างประเทศ เช่น ประเทศอินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ พม่า และเวียดนาม เป็นต้น เข้ามาตอบสนองต่อผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังมีการนำปูทะเลที่มีขนาดเล็กที่นำเข้ามาจากต่างประเทศไปเลี้ยงต่อในระยะเวลาสั้น ๆ เพื่อส่งขายไปยังประเทศต่างๆ อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบันจะมีการพัฒนารูปแบบการเพาะเลี้ยงปูม้าและปูทะเลไปสู่การเลี้ยงในเชิงพาณิชย์เพิ่มมากขึ้น เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มสูงขึ้นก็ตาม แต่ปริมาณผลผลิตปูที่ได้ยังคงมีผลผลิตต่ำ และมีปริมาณไม่แน่นอน จึงยังคงไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เพิ่มมากขึ้น

๓. องค์การระหว่างประเทศกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทย

๓.๑ ASEAN-SEAFDEC

๓.๑.๑ **ข้อมติเรื่องการจัดการประมงอย่างยั่งยืนเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารของภูมิภาคอาเซียน** จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และ**แผนปฏิบัติการเรื่องการประมงอย่างยั่งยืนสำหรับความมั่นคงทางอาหารของภูมิภาคอาเซียน**จนถึงปี ๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ASEAN-SEAFDEC Conference on Sustainable Fisheries for Food Security Towards 2020: Fish for the People 2020 “Adaptation to a Changing Environment”

๓.๑.๑.๑ **ข้อมติเรื่องการจัดการประมงอย่างยั่งยืนเพื่อความมั่นคงทางด้านอาหารของภูมิภาคอาเซียน**จนถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๓

ข้อมติฯ เป็นกรอบนโยบายที่สอดคล้องกับกฎบัตรอาเซียน เพื่อให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการประมง ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต และทำให้ระบบสวัสดิการสังคมที่ดีสำหรับประชาชน ข้อมติที่รัฐมนตรีอาเซียนด้านการประมงเห็นชอบร่วมกันมีทั้งสิ้น ๒๓ ข้อ ครอบคลุมทุกมิติของภาคการประมง ได้แก่

- การผลิตสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจากภูมิภาคอาเซียนเพื่อให้บังเกิดความมั่นคงทางด้านอาหาร และบรรเทาความยากจน โดยให้ชุมชนประมงผลิตสินค้าประมงเป็นอาชีพทางเลือก
- พัฒนาการบริหารจัดการประมงให้มีประสิทธิภาพโดยส่งเสริมให้เกิดการจัดการร่วม ระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับภาครัฐ และส่งเสริมการจัดการประมงและทำประมงที่สอดคล้องไปกับระบบนิเวศ (Ecosystem approach)
- เสริมสร้างให้ชุมชนประมงมีความคล่องตัว สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสภาวะอากาศแปรปรวน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจับสัตว์น้ำและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้
- ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าประมง ส่งเสริมมาตรการร่วมอาเซียนด้านการปรับมาตรฐานสินค้าให้สามารถแข่งขันกับตลาดโลกได้
- ปรับปรุงสภาพการทำงานของลูกจ้างและแรงงานประมงให้มีคุณภาพสอดคล้องกับมาตรฐานสากล
- การพัฒนายุทธศาสตร์หุ้นส่วนและความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน และกับองค์กรระหว่างประเทศ ทั้งในด้านการสนับสนุนทางการเงิน การพัฒนาความรู้และเทคโนโลยี
- ส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทดแทน
- ส่งเสริมให้มีการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ประกอบการกำหนดนโยบายบริหารจัดการประมงให้มีประสิทธิภาพ

๓.๑.๑.๒ แผนปฏิบัติการเรื่องการประมงอย่างยั่งยืนเพื่อความมั่นคงทางอาหารของภูมิภาคอาเซียนจนถึงปี ๒๕๖๓

การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียน-ซีพีเอซี เรื่องการประมงอย่างยั่งยืนเพื่อความมั่นคงด้านอาหารจนถึงปี ๒๕๖๓ ในเรื่อง “การปรับตัวเพื่อเผชิญอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป” มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรการประมงในภาครัฐ เพื่อประสานนโยบาย แผนงานและกิจกรรมต่างๆเข้าด้วยกันเพื่อสนับสนุนการประมงอย่างยั่งยืน ความมั่นคงด้านอาหารและความปลอดภัยในระดับชาติและระดับภูมิภาค โดยมีมติรับแผนปฏิบัติการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนงาน โครงการและกิจกรรมประมงในอีก ๑๐ ปีข้างหน้า ประกอบด้วยแผนงาน ๖ ด้าน คือ ๑) แผนงานและสารสนเทศ ๒) การ

จัดการประมง ๓) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๔) การใช้ประโยชน์สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำอย่างคุ้มค่า ๕) การค้าสัตว์น้ำ และ ๖) การกำหนดแนวนโยบายร่วมระดับภูมิภาคและสากล โดยสาระสำคัญมีดังนี้

๓.๑.๑.๒.๑ แผนงานและสารสนเทศ

ส่งเสริมให้มีการวางแผนการจับสัตว์น้ำเค็ม สัตว์น้ำจืดและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนในภาคการประมง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมในแง่ของระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งยังเสริมสร้างกลไกด้านสถิติการประมงระดับชาติ และระบบสารสนเทศประมงในระดับภูมิภาคให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องระหว่างกัน

๓.๑.๑.๒.๒ การจัดการการประมง

ในภาพรวมจะมีการเร่งรัดพัฒนาการจัดการประมงโดยใช้หลักทางนิเวศ โดยจัดทำนโยบายที่รัดกุมและดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง และเสริมบทบาทของชุมชนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการบริหารการประมงทุกขั้นตอน รวมถึงส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้มีวิธีการจ้างงานที่เหมาะสม พัฒนาแรงจูงใจทางการเงิน และเสริมสร้างให้มีการปรับแผนงานที่มีอยู่โดยพิจารณาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ส่วนของการประมงทะเลนั้น ต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านนโยบายและการออกกฎหมายระดับชาติและระดับภูมิภาค เพื่อดำเนินการในการปราบปรามการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม หรือ IUU Fishing การพัฒนาเครือข่ายการติดตาม ควบคุมและระแวดระวัง (MCS) รวมถึงความพยายามในการแก้ไขปัญหาเรื่องการรักษาความปลอดภัยในทะเล นอกจากนี้ ให้ใช้ประโยชน์น่านน้ำที่ติดต่อกับชายฝั่งให้ได้ประโยชน์ตามควรให้มากที่สุด เช่นการส่งเสริมให้วางแนวปะการังเทียม

ในส่วนของการประมงน้ำจืดนั้น จะต้องดำเนินการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกเรื่องความสำคัญของการประมงน้ำจืดที่ช่วยให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร พื้นฟูและปรับปรุงที่อยู่อาศัยและปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำจืดสนับสนุนให้มีการประสานงานและวางแผนการใช้ประโยชน์ลุ่มน้ำทั้งในส่วนของประเทศ และการบริหารจัดการร่วมกันในกรณีมีประเด็นที่ประเทศสมาชิกอาเซียนจะต้องร่วมบริหารจัดการทรัพยากร/ลุ่มน้ำ จัดทำคู่มือการส่งเสริมให้มีการใช้ตัวชี้วัดอย่างง่ายแต่มีความน่าเชื่อถือสำหรับการบริหารจัดการประมงในพื้นที่น้ำจืดและพื้นที่น้ำท่วมถึง

๓.๑.๑.๒.๓ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

พัฒนาวิธีการและดำเนินการตามคู่มืออาเซียนว่าด้วยแนวปฏิบัติด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ดี เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และรับผิดชอบ บูรณาการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเข้ากับกิจกรรมด้านการพัฒนาชนบท รวมถึงดำเนินมาตรการหรือยุทธศาสตร์ในระดับชาติและระดับท้องถิ่น เพื่อป้องกันการพัฒนาไม่ให้เกินขีดความสามารถ และไม่เป็นภัยต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังสนับสนุนงานวิจัยและงานพัฒนาด้านการปรับปรุง

ทรัพยากรพันธุกรรม การผลิตและการขนส่งพันธุ์สัตว์น้ำและประเมินผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาวะภูมิอากาศที่มีต่อการบริหารพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำ การควบคุม โรคสัตว์น้ำและโรคระบาดสัตว์น้ำที่รุนแรงไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการเพาะเลี้ยง และระบบนิเวศ รวมถึงการจัดตั้งระบบเตือนภัยโรคสัตว์น้ำของภูมิภาค พัฒนาบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชนและร่วมวิจัยเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้กับเกษตรกรและผู้ดำเนินธุรกิจเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๓.๑.๑.๒.๔ การใช้ประโยชน์สัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำอย่างคุ้มค่า

สนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ประโยชน์สัตว์น้ำที่จับได้อย่างคุ้มค่า และลดการสูญเสียหลังการจับ และพัฒนาระบบการขนถ่าย การเก็บรักษา และขนส่งสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำ นอกจากนั้น ยังส่งเสริมการผลิตและเก็บรักษาผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำพื้นบ้านให้มีคุณภาพและมีความหลากหลาย มีมาตรฐานและปลอดภัยต่อผู้บริโภค ผ่านการส่งเสริมโครงการ หมู่บ้านหนึ่งผลิตภัณฑ์ประมง หรือ One Village One Fisheries Product-FOVOP ซึ่งจะต้องมีการพัฒนาแรงจูงใจด้านการเงินและแหล่งเงินทุนขนาดเล็ก พร้อมกันนี้ ยังจะให้ความสำคัญกับความช่วยเหลือในระดับชาติเพื่อให้วิสาหกิจประมงทุกสาขามีการพัฒนาโดยมีความรับผิดชอบต่อสังคม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

๓.๑.๑.๒.๕ การค้าสัตว์น้ำ

ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนในการพัฒนามาตรฐานสินค้าประมงอาเซียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และช่วยเหลือผู้ผลิตรายย่อยในการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านอาหารปลอดภัยและคุณภาพสัตว์น้ำ นอกจากนี้ ยังจะจัดตั้งมาตรฐานของสินค้าประมงอาเซียนที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและแนวปฏิบัติของชาวประมงในภูมิภาคเพื่อป้องกันการกีดกันทางการค้าจากมาตรฐานเอกชนที่ผูกขาดกับผู้นำเข้าในต่างประเทศ และภาครัฐจะร่วมมือกับภาคเอกชนในการต่อสู้และต่อรองการแข่งขันทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงการกีดกันทางการค้าอื่นๆ ด้วย

๓.๑.๑.๒.๖ การกำหนดแนวนโยบายระดับภูมิภาคและสากล

ประเทศสมาชิกอาเซียนจะร่วมกันกำหนดแนวทาง/ทำที่ต่อเวทีการประชุมสากล ทั้งในกรอบวิชาการและการค้า เช่น การค้าสัตว์น้ำภายใต้กรอบ CITES คณะกรรมาธิการประมงของ FAO คณะกรรมาธิการด้านสุขอนามัยและมาตรฐาน หรือ โคเด็กซ์ องค์การการค้าโลก คณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรประมงผู้นำในกรอบภูมิภาค เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองผลประโยชน์ภาคการประมงของอาเซียนในกรอบการประชุมต่างๆ

๓.๒ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD)

OECD เป็นเสมือนคลังสมองและเวทีการแลกเปลี่ยนของทิศทางและแนวโน้มการพัฒนาของประเทศต่างๆในเวทีโลก กิจกรรมหลักของ OECD ในบริบทของการพัฒนาภาคการประมง คือ จัดเวทีประชุมระดมความคิดเชิงวิชาการระหว่างกลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อกำหนดนโยบายและแนวทางบริหารจัดการทรัพยากรประมงให้มีความยั่งยืนและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผ่านข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้แก่กลุ่มประเทศสมาชิก เพื่อนำไปแปลงสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม สถานะปัจจุบันประเทศไทยเป็นผู้สังเกตการณ์ประจำในการประชุมของคณะกรรมการ OECD-COFI ซึ่งเป็นคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญที่กำหนดและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการภาคการประมงของกลุ่มประเทศสมาชิก ดังนั้นบทบาทของ OECD จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาภาคการประมง ตลอดจนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย

แผนงานที่ OECD ดำเนินการในช่วงระยะเวลาต่างๆ มีดังนี้

๓.๒.๑ แผนงานระหว่างปี ๒๕๕๒-๒๕๕๔ เน้น ๔ แนวทางหลัก ดังนี้

๓.๒.๑.๑ การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจจากแผนงานฟื้นฟูภาคการประมง

๓.๒.๑.๒ การวิเคราะห์ปัจจัยเสี่ยงจากมิติทางชีวภาพและมิติทางเศรษฐกิจ และข้อจำกัดของข้อมูลในการกำหนดแผนฟื้นฟูภาคการประมง

๓.๒.๑.๓ การปฏิรูปนโยบายการประมง ด้วยข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจให้แก่เกษตรกรและชาวประมง รวมถึงมีส่วนร่วมได้ ส่วนเสียจากแผนการฟื้นฟูภาคการประมง

๓.๒.๑.๔ การวิเคราะห์กรณีศึกษาทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ เพื่อถอดบทเรียนจากการปฏิบัติที่ดี ในการกำหนดข้อเสนอแนะและแนวทางการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรม

๓.๒.๒ แผนงานระหว่างปี ๒๕๔๕-๒๕๕๑ เน้น ๒ แนวทางหลัก ดังนี้

๓.๒.๒.๑ การปฏิรูปนโยบายการประมง เพื่อสรุปข้อเสนอแนะในการปฏิรูปนโยบายการประมง

๓.๒.๒.๒ ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อภาคการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๓.๒.๓ แผนงานระหว่างปี ๒๕๔๖-๒๕๔๘ เน้น ๓ แนวทางหลัก ดังนี้

๓.๒.๓.๑ การติดตามผลกระทบของการเปิดเสรีตลาดการประมง

๓.๒.๓.๒ การติดตามปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของแผนปฏิบัติการ IUU Fishing ในระดับสากล และเผยแพร่ผลกระทบต่อการบริหารจัดการภาคการประมงอย่างยั่งยืน

๓.๒.๔ แผนงานในปี ๒๕๕๔ เน้น ๒ แนวทางหลัก ดังนี้

๓.๒.๔.๑ การศึกษานโยบายสมบูรณของเศรษฐศาสตร์ว่าด้วยการฟื้นฟูภาคการประมง โดยมีสาระสำคัญดังนี้ แนวทางการลงทุนฟื้นฟูภาคการประมงทั้งในระดับประเทศและระดับภูมิภาค และแนวทางการปฏิบัติที่ดีในการบริหารจัดการฟื้นฟูภาคการประมงด้วยเครื่องมือและกลไกทางเศรษฐศาสตร์จากตัวอย่างกรณีศึกษาต่างๆ

๓.๒.๔.๒ การศึกษานโยบายสมบูรณของระบบการรับรองการผลิตสินค้าประมงจากการทำการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมีสาระสำคัญดังนี้ แนวทางการลงทุนเพื่อพัฒนาระบบการรับรองมาตรฐานสินค้าประมงจากการทำการประมงและการเพาะเลี้ยง และแนวทางการตรวจสอบย้อนกลับด้วยระบบการรับรองฉลากสิ่งแวดล้อม

๓.๒.๕ แผนงานในปี ๒๕๕๕ เน้น ๔ แนวทางหลัก ดังนี้

๓.๒.๕.๑ การทบทวนสถานการณ์ภาคการประมง ได้แก่ สถิติการประมง และสถานการณ์ของนโยบายด้านการประมงและผลกระทบจากการดำเนินการตามนโยบายของประเทศสมาชิกและประเทศผู้สังเกตการณ์

๓.๒.๕.๒ การพัฒนากลุ่มมืออาชีพเพื่อการจัดการภาคการประมง

๓.๒.๕.๓ แนวทางการเติบโตอย่างสีเขียว และเศรษฐศาสตร์การเมืองของภาคการประมง

๓.๒.๕.๔ แนวทางการบริหารพื้นที่แบบบูรณาการทางทะเล

๓.๓ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC)

๓.๓.๑ การเปิดเสรีการลงทุนด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตามความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Area: ACIA)

อาเซียนได้ลงนามความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Area: ACIA) เมื่อวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุม ASEAN Summit ครั้งที่ ๑๔ ซึ่งความตกลง ACIA เป็นความตกลงที่จัดทำขึ้นโดยปรับปรุงจากกรอบความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (The Framework Agreement on ASEAN Investment Area) หรือความตกลง AIA เดิม ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๑ และความตกลงส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (ASEAN Investment Guarantee Agreement: ASEAN IGA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๐ โดยผนวกให้เป็นความตกลงเต็มรูปแบบฉบับเดียว ประกอบด้วย ๔ เรื่องหลัก ได้แก่ การเปิดเสรีการลงทุน การให้ความคุ้มครอง การส่งเสริมการลงทุนและการอำนวยความสะดวกด้านการลงทุน โดยครอบคลุมการลงทุนใน ๕ ภาค คือ เกษตร ประมง ป่าไม้ เหมืองแร่ และอุตสาหกรรมการผลิตและบริการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้การเปิดเสรีการลงทุนภายใต้ความตกลง ACIA จะต้องไม่น้อยไปกว่าพันธกรณีที่กำหนดภายใต้ความตกลง AIA เดิม และภายใต้ความตกลงเขตการลงทุนอาเซียนหรือความตกลง AIA เดิม ประเทศไทยมีพันธกรณีจะต้องเปิด

เสรีการลงทุนในกิจการ ๓ สาขา คือ สาขาการทำประมงเฉพาะการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำไม้จากป่าปลูก และการเพาะขยายหรือปรับปรุงพันธุ์พืช ซึ่งประเทศไทยผูกพันไว้ในรายการสงวนชั่วคราว (Temporary Exclusion List-TEL) ซึ่งจะต้องเปิดให้นักลงทุนจากประเทศสมาชิกอาเซียนสามารถเข้ามาลงทุนถือหุ้นในการประกอบกิจการ ทั้ง ๓ สาขาได้สูงสุดร้อยละ ๑๐๐ ของทุนจดทะเบียน ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นต้นไป ทั้งนี้ คณะกรรมการความร่วมมือด้านการลงทุนอาเซียน (CCI) ได้ผ่อนปรนให้ประเทศสมาชิกสามารถนำรายการข้อสงวนชั่วคราว มาปรับปรุงการเปิดเสรีการลงทุนให้กับนักลงทุนอาเซียนเพิ่มขึ้นเป็นระยะๆ โดยไม่จำเป็นต้องเปิดให้เข้ามาถือหุ้นได้ร้อยละ ๑๐๐ ทันที ซึ่งเป็นแนวทางที่ผ่อนปรนและนับว่าเป็นประโยชน์กับประเทศไทย ซึ่งหากดำเนินการ ได้จะช่วยให้ไทยไม่ผิดพันธกรณีที่ผูกพันไว้ ทั้งนี้ การออกมาตรการเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนประกอบกิจการของอาเซียน ตามหลักการภายใต้ความตกลง AIA และความตกลง ACIA แล้ว ต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งกีดกันนักลงทุนอาเซียน/ต่างชาติในการเข้ามาลงทุนฯ

ภายหลังจากที่อาเซียนได้ลงนามความตกลงว่าด้วยการลงทุนอาเซียน (ASEAN Comprehensive Investment Area: ACIA) เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๒ ในการประชุม ASEAN Summit ครั้งที่ ๑๔ ทำให้สมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศต้องเร่งดำเนินการภายในเพื่อรองรับการปฏิบัติตามข้อผูกพันภายใต้ความตกลงฯ และจากผลการหารือแนวทางการเปิดเสรีของอาเซียนภายใต้ความตกลง ACIA เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ณ ประเทศบรูไน อาเซียนได้เห็นร่วมกันสำหรับกิจการสงวนชั่วคราว ๓ สาขา คือ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำไม้จากป่าปลูก และการเพาะขยายและปรับปรุงพันธุ์พืช การเปิดเสรีการลงทุนภายใต้ความตกลง ACIA นอกจากการยกเลิกมาตรการที่จำกัดการลงทุน หรือการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาลงทุนถือหุ้นได้ร้อยละ ๑๐๐ ยังให้ใช้วิธีการปรับปรุงให้มีการเปิดเสรีมากขึ้น กล่าวคือ มีการผ่อนปรนให้ประเทศสมาชิกสามารถนำรายการข้อสงวนชั่วคราวมาปรับปรุงการเปิดเสรีการลงทุนให้กับนักลงทุนอาเซียนเพิ่มขึ้นเป็นระยะๆ โดยไม่จำเป็นต้องเปิดให้เข้ามาถือหุ้นร้อยละ ๑๐๐ ในทันที ซึ่งถือว่าการเปิดเสรีการลงทุนตามพันธกรณีด้วย (รายงานการประชุมรายงานการประชุมคณะทำงานพิจารณาแนวทางและผลกระทบในการเปิดเสรีการลงทุนภายใต้กรอบความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (AIA) และความตกลงด้านการลงทุนอาเซียน (ACIA) กรมประมง, ๒๕๕๓)

สำหรับประเทศไทยนั้น เนื่องจากมีเกษตรกร ผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องได้แสดงความกังวลว่าการเปิดเสรีการลงทุนดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคมของประเทศไทยอย่างกว้างขวาง ทำให้คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้เลื่อนการเปิดเสรีการลงทุนในกิจการทั้ง ๓ สาขา จากเดิมที่ความตกลง AIA กำหนดไว้ในวันที่ ๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ออกไปก่อน และให้มีคณะทำงานเพื่อหารือและเสนอแนวทางการเปิดเสรีการลงทุนและการเยียวยาผลกระทบ รวมทั้งให้มีข้อสงวนการเปิดเสรีการลงทุนในกิจการ ๓ สาขาดังกล่าว การเปิดเสรีการลงทุนในสาขาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้กับนักลงทุนอาเซียนเข้ามาถือหุ้นในกิจการการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำได้สูงสุดร้อยละ ๑๐๐ ของทุนจดทะเบียนนั้น อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของ

ภาคอุตสาหกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทย และอาจส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และความมั่นคงทางอาชีพ ตลอดจนความมั่นคงทางอาหารของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อภาพรวมทั้งหมดของการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศในอนาคต

๓.๔ Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)

๓.๔.๑ จรรยาบรรณในการทำการประมงอย่างรับผิดชอบ (Code of Conduct for Responsible Fisheries)

FAO ได้พัฒนาแนวคิดทางการประมงอย่างรับผิดชอบและจัดทำจรรยาบรรณในการทำการประมงอย่างรับผิดชอบขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติ โดยจรรยาบรรณนี้ได้ยอมรับกันทั่วโลกและรัฐบาลต่างได้ให้คำมั่นที่จะส่งเสริมการปฏิบัติตามจรรยาบรรณนี้ในประเทศของตนตามปฏิญญากรุงโรม พ.ศ. ๒๕๔๒ จรรยาบรรณนี้ครอบคลุมประเด็นด้านการบริหารจัดการการประมง การปฏิบัติการประมง การพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (มาตราที่ ๘) การผสมผสานการประมงกับการจัดการพื้นที่ชายฝั่ง การแปรรูปสัตว์น้ำภายหลังการจับและการค้า และการวิจัยทางการประมง

๓.๔.๒ แนวทางการปฏิบัติการตรวจสอบรับรองการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (Guidelines on Aquaculture Certification)

FAO ได้พัฒนาแนวทางการปฏิบัติการตรวจสอบรับรองการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งคณะอนุกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ให้การรับรองแนวทางปฏิบัติการตรวจสอบรับรองการเพาะเลี้ยงสัตว์ ในการประชุมคณะอนุกรรมการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของ FAO สมัยที่ ๕ ในปี ๒๕๕๓ ณ ประเทศไทย ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ไม่ใช่ข้อบังคับ ซึ่งประเทศต่างๆ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อจัดทำระบบตรวจสอบรับรองการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศของตนได้ทันที โดยข้อกำหนดมีสาระสำคัญครอบคลุม ๔ ด้าน คือ สุขภาพสัตว์และสวัสดิการ ความปลอดภัยด้านอาหาร ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านเศรษฐกิจสังคม

๔. นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๔.๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) (ฉบับร่าง)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการประมง ได้แก่

๔.๑.๑ ยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งของภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน

ในยุทธศาสตร์นี้ได้เน้นการดำเนินการเพื่อให้ภาคเกษตรเป็นฐานการผลิตที่มั่นคงและเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถผลิตสินค้าเกษตร อาหารและพลังงานที่มีมูลค่าเพิ่ม มีคุณภาพ มาตรฐาน ปลอดภัย เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาดในระดับราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม พัฒนาคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้เกษตรกร สนับสนุนครัวเรือนและองค์กรเกษตรกร ชุมชนเกษตรกรให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยมีแนวทางดังนี้

๔.๑.๑.๑ พัฒนารัพยากรธรรมชาติที่เป็นฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งและยั่งยืน

๔.๑.๑.๒ เพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร

๔.๑.๑.๓ สร้างมูลค่าเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต

๔.๑.๑.๔ สร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกร

๔.๑.๑.๕ สร้างความมั่นคงด้านอาหารและพัฒนาพลังงานชีวภาพในระดับครัวเรือนและชุมชน

๔.๑.๑.๖ สร้างความมั่นคงด้านพลังงานชีวภาพเพื่อสนับสนุนการพัฒนาประเทศและความ

เข้มแข็งภาคเกษตร

๔.๑.๑.๗ ปรับระบบบริหารจัดการภาครัฐเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน

๔.๑.๒ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจผู้ผลิตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์นี้ เพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสร้างระบบแข่งขันเสรีและเป็นธรรม ให้ประเทศไทยมีความเชื่อมโยงกับเครือข่ายด้านการผลิตสินค้าและบริหารบนฐานปัญญา นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียน โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้

๔.๑.๒.๑ ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจโดยใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ

๔.๑.๒.๒ พัฒนาระบบการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพ เท่าเทียมและเป็นธรรม

๔.๑.๒.๓ บริหารจัดการเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๑.๓ ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ

และสังคม

จุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์นี้คือ มุ่งเพิ่มศักยภาพในการใช้ประโยชน์จากความได้เปรียบด้านที่ตั้งของประเทศในเชิงยุทธศาสตร์ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียนและเอเชียแปซิฟิก เสริมสร้างประโยชน์ของไทยในด้านการค้า การลงทุน การเงินและโอกาสด้านการตลาดระหว่างประเทศในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมทั้งเชื่อมโยงด้านการค้าการลงทุนกับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจใหม่ในเอเชียและกลุ่ม

เศรษฐกิจใหม่ในเอเชียแปซิฟิก รวมทั้งผลักดันบทบาทของไทยให้เป็นส่วนสำคัญของความร่วมมือในการพัฒนา ภายใต้กรอบต่างๆ ได้แก่ อนุภูมิภาคอาเซียน อาเซียนและพันธมิตร รวมทั้งเอเชียแปซิฟิก โดยมีแนวทางสำคัญ ดังนี้

๔.๑.๓.๑ พัฒนาความเชื่อมโยงด้านการขนส่งและระบบ โลจิสติกส์ภายใต้กรอบความร่วมมือ ในอนุภูมิภาคต่างๆ

๔.๑.๓.๒ พัฒนาฐานลงทุน โดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในอนุภูมิภาค

๔.๑.๓.๓ สร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

๔.๑.๓.๔ เข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศระหว่างภูมิภาค โดยมีบทบาท สร้างสรรค์ เพื่อเป็นทางเลือกในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศในเวทีโลก

๔.๑.๓.๕ สร้างความเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในภูมิภาคด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การ เคลื่อนย้ายแรงงาน และการส่งเสริมแรงงานไทยในต่างประเทศ

๔.๑.๓.๖ มีส่วนร่วมอย่างสำคัญในการป้องกันภัยจากการก่อการร้ายและอาชญากรรมยาเสพติด ภัยพิบัติ และการแพร่ระบาดของโรคภัย

๔.๑.๓.๗ เสริมสร้างความร่วมมือที่ดีระหว่างประเทศในการสนับสนุนการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจอย่างมีจริยธรรมและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๓.๘ เร่งรัดการใช้ประโยชน์จากข้อตกลงการค้าเสรีที่มีผลบังคับใช้แล้ว

๔.๑.๓.๙ ปรับปรุงและเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคีการพัฒนาภายในประเทศตั้งแต่ระดับ ชุมชนในท้องถิ่น

๔.๑.๔ ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์นี้จะมุ่งไปสู่เป้าหมาย โดยการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมให้เพียงพอต่อการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและเป็นฐานที่มั่นคงของการพัฒนาประเทศ ขับเคลื่อน การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่การเป็นสังคมคาร์บอนต่ำ สร้าง ภูมิคุ้มกันและเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และประเด็นสิ่งแวดล้อมโลก สร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และมีการ คู่มือรักษาผลประโยชน์ของประเทศจากข้อตกลงและพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้

๔.๑.๔.๑ อนุรักษ์ ฟื้นฟูและสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๔.๒ ปรับกระบวนการทัศน์การพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและ สังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

๔.๑.๔.๓ ยกย่องขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้สังคมมีภูมิคุ้มกัน

๔.๑.๔.๔ เตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ

๔.๑.๔.๕ สร้างภูมิคุ้มกันทางการค้าจากเงื่อนไขทางสิ่งแวดล้อมและวิกฤตการณ์จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔.๑.๔.๖ เพิ่มบทบาทประเทศไทยในเวทีประชาคมโลกที่เกี่ยวข้องกับกรอบความตกลงและพันธกรณีด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

๔.๑.๔.๗ ควบคุมและลดมลพิษ

๔.๑.๔.๘ พัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใสและเป็นธรรมอย่างบูรณาการ

๔.๒ แผนพัฒนาการเกษตร

แผนพัฒนาการเกษตร ได้ดำเนินการจัดทำโดยยึดถือทิศทางการพัฒนาเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ ซึ่งในแผนฯ ดังกล่าว ได้กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางไว้ดังนี้

๔.๒.๑ ยุทธศาสตร์พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร

เพื่อให้เกษตรกรมีความสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันพร้อมรับความเสี่ยงด้านการผลิต การตลาด และมีการกระจายรายได้ดีขึ้น โดยเกษตรกรเป็นผู้มีความสามารถในการผลิตและการตลาดก้าวสู่ผู้จัดการฟาร์มที่เป็นมืออาชีพ (smart farmer) รวมทั้งสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ทดแทนรุ่นเดิม เพื่อทำการเกษตรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ และส่งเสริมให้สถาบันเกษตรกรและองค์กรเกษตรกรให้มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยมีแนวทางการพัฒนาไว้ดังนี้

๔.๒.๑.๑ สร้างความมั่นคงในการประกอบอาชีพและรายได้ให้แก่เกษตรกรด้วยการ

๔.๒.๑.๑.๑ ส่งเสริมและพัฒนาระบบการประกันความเสี่ยงแก่เกษตรกรให้เหมาะสมกับสินค้าเกษตรและสถานการณ์ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เพื่อป้องกันและลดความเสียหายในการผลิตสินค้าเกษตร เป็นการสร้างหลักประกันที่มั่นคงในอาชีพและรายได้ของครัวเรือนเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

๔.๒.๑.๑.๒ จัดทำทะเบียนเกษตรกรอย่างจริงจัง และเร่งสำรวจรายได้ที่แน่นอนของเกษตรกร

๔.๒.๑.๑.๓ ผลักดันให้มีการพัฒนาระบบสวัสดิการให้ครอบคลุมแรงงานด้านการเกษตร ให้มีการประกันสังคมครอบคลุมอย่างทั่วถึง

๔.๒.๑.๑.๔ พัฒนาระบบการคุ้มครองที่ดินให้เกษตรกรรายย่อยมีที่ดินเป็นของตนเอง หรือมีสิทธิทำกินในที่ดิน

๔.๒.๑.๒ สร้างองค์ความรู้ให้เกษตรกร ด้วยการ

๔.๒.๑.๒.๑ ถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๑.๒.๒ เพิ่มพูนความรู้และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้แก่ประชาชนชาวบ้าน

๔.๒.๑.๒.๓ ถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

๔.๒.๑.๒.๔ เสริมสร้างภูมิปัญญาทางบัญชีแก่เกษตรกรไทย

๔.๒.๑.๒.๕ ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรายย่อยด้วยการส่งเสริมพัฒนาความรู้ของเกษตรกรให้เหมาะสมในแต่ละช่วงอายุ

๔.๒.๑.๒.๖ สร้างฐานข้อมูลกับชุมชนด้านการเกษตรเพื่อสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างชุมชน

๔.๒.๑.๓ สร้างขีดความสามารถให้กับเกษตรกรและชุมชนในการรับมือกับความเสียหายจากภัยธรรมชาติ ด้วยการ

๔.๒.๑.๓.๑ ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรู้และเข้าใจถึงผลกระทบและความเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศในระยะยาว

๔.๒.๑.๓.๒ ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีในการปรับตัวและสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศให้กับเกษตรกรในชุมชนให้สามารถเลือกแนวทางการผลิตที่เหมาะสม

๔.๒.๑.๓.๓ ส่งเสริมให้มีการนำของเหลือใช้ในครัวเรือนหรือชุมชนมาใช้เป็นพลังงานทดแทน

๔.๒.๑.๔ สร้างความมั่นคง ปลอดภัยด้านอาหารในครัวเรือนเกษตรกร โดย

๔.๒.๑.๔.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรกรรมยั่งยืน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๔.๒.๑.๔.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการและเผยแพร่องค์ความรู้และการพัฒนาด้านอาหารศึกษาทุกรูปแบบและต่อเนื่อง

๔.๒.๑.๔.๓ สนับสนุนให้ประชาชนทั่วไปทำสวนผักคนเมือง (city farm)

๔.๒.๑.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เข้าสู่ภาคเกษตร โดย

๔.๒.๑.๕.๑ ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในแต่ละพื้นที่อย่างจริงจัง ปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้เป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการแต่ละท้องถิ่น

๔.๒.๑.๕.๒ จัดหาที่ดินทำกิน สร้างโอกาสให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อการผลิต

๔.๒.๑.๕.๓ บริหารและจัดการองค์ความรู้โดยชุมชนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร

๔.๒.๑.๖ สนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเกษตรกรและสถาบันเกษตรกร

๔.๒.๑.๖.๑ สนับสนุนการดำเนินงานของสภาเกษตรกรในการกำหนดนโยบายที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาด้านการเกษตร

๔.๒.๑.๖.๒ สนับสนุนการรวมกลุ่มในระบบสหกรณ์ วิสาหกิจหรือวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเกษตรกรรูปแบบต่างๆ

๔.๒.๑.๖.๓ ส่งเสริมและพัฒนาระบบการอยู่รวมกลุ่มเกษตรกร สหกรณ์และวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เป็นสถาบันเกษตรกรที่มีขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจการบริหารจัดการ

๔.๒.๑.๖.๔ สนับสนุนและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ แก่ผู้บริหารสถาบันเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร รวมถึงผู้นำวิสาหกิจชุมชน

๔.๒.๒ ยุทธศาสตร์พัฒนาขีดความสามารถในการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตรและความมั่นคงอาหาร

เพื่อสร้างฐานการผลิตภาคเกษตรให้เข้มแข็งเป็นฐานการผลิตของภาคการผลิตอื่นๆ ที่ทำให้เกิดความมั่นคงในอาชีพและรายได้ให้กับเกษตรกร พัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตรและอาหารให้มีความสามารถในการแข่งขัน ประชาชนมีความมั่นคงด้านอาหารและมีผลผลิตเพียงพอกับความต้องการด้านอาหารและพลังงาน และให้มีการนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์มากขึ้น โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

๔.๒.๒.๑ การพัฒนาการผลิตและการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดย

๔.๒.๒.๑.๑ พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิตและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าเกษตร โดยส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพทุกขั้นตอน ด้วยการ

๑) ผลักดันการดำเนินงานยุทธศาสตร์รายสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสามารถกำหนดปริมาณการผลิตตามความต้องการใช้ภายในประเทศรวมถึงการส่งออก

๒) ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจและเสริมสร้างความสามารถในการปรับตัวของผู้ประกอบการประมงในทุกระดับ ให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงสถานะ โลกร้อน ฤดู ระเบียบ

ข้อกำหนดต่างๆ ทั้งภายในและระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการป้องกันและยั่งยืน และจัดการทำการประมงที่ผิดกฎหมาย ขาดการรายงานและไร้การควบคุม (IUU fishing) ให้สามารถทำประมงอย่างมีความรับผิดชอบ เพื่อรักษาสมดุลของการผลิตและการใช้ทรัพยากรประมงอย่างยั่งยืน

๓) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าปศุสัตว์ รวมถึงสัตว์เลี้ยงให้สามารถแข่งขันได้สอดคล้องตามความต้องการและกลไกตลาด เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรในเรื่องเงินทุน อาหารสัตว์ พันธุ์สัตว์ ความรู้และเทคโนโลยี การจัดการฟาร์มและการเลี้ยงสัตว์เพื่อให้มีความสามารถเพิ่มผลผลิต ลดต้นทุนและสร้างมูลค่าเพิ่ม พัฒนาระบบการตรวจสอบรับรองคุณภาพสินค้าปศุสัตว์ และกระบวนการผลิตให้มีคุณภาพปลอดภัยต่อผู้บริโภค ดำเนินการควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ให้มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนอำนวยความสะดวกในการดำเนินการขยายตลาดสินค้าปศุสัตว์ทั้งภายในประเทศและส่งออก รวมทั้งส่งเสริมการทำปศุสัตว์อินทรีย์ตามแนวเกษตรกรรมยั่งยืน

๔) บริหารจัดการระบบการพัฒนาพันธุ์และการผลิตพันธุ์ให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนด

๕) พัฒนาการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีการผลิตให้เหมาะสมกับสภาพการผลิตในพื้นที่ โดยผลิตสินค้าที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๖) กำหนดมาตรฐาน ความปลอดภัยและการตรวจสอบรับรองคุณภาพสินค้า สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกษตรกรผลิตสินค้าเกษตรและอาหารตามมาตรฐานที่กำหนด อาทิ การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) และการใช้หลักเกณฑ์วิธีการที่ดีในการผลิตอาหาร (GMP) รวมทั้งการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์โดยการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐาน ลดภาระค่าใช้จ่ายในการตรวจสอบรับรอง เพื่อขยายการผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพมาตรฐาน ปลอดภัยและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภค รวมทั้งสามารถตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)

๗) สนับสนุนการผลิตตามศักยภาพของพื้นที่ โดยคงไว้ซึ่งความหลากหลายของพันธุ์พืชและสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมของประเทศ

๘) พัฒนาระบบสารสนเทศเตือนภัยด้านการเกษตร

๔.๒.๒.๑.๒ ส่งเสริมการทำเกษตรแบบกลุ่มการผลิตหรือเครือข่ายวิสาหกิจเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตร ด้วยการ

๑) สนับสนุนการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของผู้ประกอบการและผู้เกี่ยวข้องกับวงจรการค้าเนินกิจกรรมของกลุ่ม ให้มีการร่วมมือเกื้อหนุนและส่งเสริมกิจการซึ่งกันและกัน และผลักดันให้มีผู้ประสานงานคลัสเตอร์ (CDA) เพื่อเป็นกลไกสำคัญที่จะประสานเชื่อมโยงกลไกทุกกลุ่มที่เกี่ยวข้องในคลัสเตอร์เข้าด้วยกัน

๒) พัฒนาการเชื่อมโยงด้านการผลิต การแปรรูป และการตลาด ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อสร้างคุณค่าเพิ่มของภาคการผลิต

๓) ส่งเสริมการทำเกษตรพันธสัญญา (Contract farming) ระหว่างสถาบันเกษตรกรกับผู้ประกอบการ

๔.๒.๒.๑.๓ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร โดย

๑) ผลักดันและสร้างโอกาสให้เกิดแนวความคิดสร้างสรรค์ โดยสนับสนุนการพัฒนาภูมิปัญญาให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในการแปรรูปผลิตภัณฑ์

๒) สร้างตราสินค้าและตราสัญลักษณ์ เพื่อให้สินค้าเกษตรมีความเป็นเอกลักษณ์ มีมาตรฐานความปลอดภัยตามหลักวิชาการ

๓) ส่งเสริมแหล่งผลิตสินค้าเกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรครบวงจร

๔.๒.๒.๑.๔ การพัฒนาโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตร ด้วยการ

๑) ศึกษาต้นทุนระบบโลจิสติกส์และห่วงโซ่อุปทานของสินค้าเกษตรเพื่อวางแผนบริหารจัดการการขนส่งสินค้าเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) สนับสนุนการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการโลจิสติกส์ของภาคเกษตร

๓) พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารด้านการตลาดและความต้องการผลผลิตทางการเกษตรมีการไหลเวียนและกระจายไปสู่เกษตรกรผู้ผลิตอย่างทั่วถึง

๔) ส่งเสริมการทำงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาระบบโลจิสติกส์ภาคเกษตรกรรมของไทย

๔.๒.๒.๒ ส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการ

๔.๒.๒.๒.๑ กำหนดมาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีสะอาด

๔.๒.๒.๒.๒ ตำรวจ ศึกษาและนำผลการศึกษาเรื่องการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งจะทำให้เกิดภาวะโลกร้อน

๔.๒.๒.๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ ระบบฐานข้อมูล ตลาดซื้อขายคาร์บอนเครดิตและการรวมตัวกันในระดับภูมิภาค

๔.๒.๒.๓ เสริมสร้างการผลิตสินค้าเกษตรที่เป็นพืชอาหารและพลังงานให้เกิดความมั่นคง ด้วยการ

๔.๒.๒.๓.๑ ส่งเสริมการผลิตพืชอาหารและพืชพลังงานทดแทนให้มีความเหมาะสม และสร้างความเชื่อมโยงอย่างเป็นรูปธรรมระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม และพลังงาน

๔.๒.๒.๓.๒ สนับสนุนให้ดำเนินมาตรการเพื่อจัดสรรผลผลิตให้เพียงพอต่อการบริโภคและทดแทนพลังงาน

๔.๒.๒.๔ สนับสนุนการพัฒนา ระบบตลาดสินค้าเกษตร ด้วยการ

๔.๒.๒.๔.๑ สนับสนุนการใช้ตลาดกลางสินค้าเกษตรระดับประเทศและระดับภูมิภาค ในการกระจายสินค้าหรือการส่งออก

๔.๒.๒.๔.๒ สนับสนุนการสร้างเครือข่ายการผลิต การตลาดและการบริโภคที่เกื้อกูลกัน

๔.๒.๒.๔.๓ พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ด้านตลาดสินค้าเกษตรและใช้ประโยชน์จากตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าให้แก่เกษตรกร

๔.๒.๒.๕ สร้างความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจภูมิภาคและระหว่างประเทศ ด้วยการ

๔.๒.๒.๕.๑ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือทางเหลี่ยมเศรษฐกิจต่างๆ ในภูมิภาคอาเซียนและอาเซียนบวกสาม และกลุ่มประเทศประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

๔.๒.๒.๕.๒ ศึกษาแนวทางการรองรับการเปิดเสรีการค้าจากกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและอาเซียนบวกสาม

๔.๒.๒.๕.๓ ศึกษาข้อมูลกฎระเบียบต่างๆ ของประเทศคู่ค้าที่จะมีผลกระทบต่อการค้าสินค้าเกษตร

๔.๒.๒.๕.๔ สนับสนุนการจัดกิจกรรมแสดงสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรในภูมิภาคและระหว่างประเทศ

๔.๒.๒.๖ ส่งเสริมและพัฒนางานวิจัยด้านการเกษตร เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านการเกษตรของประเทศ ด้วยการ

๔.๒.๒.๖.๑ สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และสัตว์น้ำ และจุลินทรีย์ที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สนับสนุนและส่งเสริมงานวิจัยและพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชพลังงานทดแทนที่เหมาะสมกับประเทศและให้ผลตอบแทนสูง

๔.๒.๒.๖.๒ การวิจัยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าและลดการสูญเสียผลผลิตในกระบวนการปลูก การเก็บเกี่ยว การขนส่ง ตลอดจนการเก็บรักษาในห่วงโซ่มูลค่า รวมทั้งการวิจัยนวัตกรรมเครื่องจักร เครื่องมือเพื่อใช้ในการแปรรูปขั้นต้นในฟาร์ม และการผลิตระหว่างการผลิต

๔.๒.๒.๖.๓ สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยเพื่อร่วมกำหนดแนวทางการวิจัยอย่างเป็นระบบในรูปแบบบูรณาการ

๔.๒.๒.๖.๔ สนับสนุนและส่งเสริมการนำผลงานวิจัยและผลงานประดิษฐ์คิดค้นด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาขยายผลสู่การพัฒนาการเกษตร

๔.๒.๒.๖.๕ สนับสนุนให้มีการพัฒนางานวิจัยพันธุ์พืชรวมถึงพลังงานทดแทนงานวิจัยพันธุ์สัตว์ พันธุ์สัตว์น้ำและจุลินทรีย์ โดยการดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) ทั้ง 3 ระดับ คือ ระดับห้องปฏิบัติการ ระดับโรงเรือน และระดับแปลงทดลองที่ควบคุมได้ โดยต้องผ่านระบบและกระบวนการตรวจสอบความปลอดภัยต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมในทุกขั้นตอนและทุกชนิดของพืช สัตว์ สัตว์น้ำ จุลินทรีย์ ที่วิจัยและพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การพัฒนาเชิงพาณิชย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและขีดความสามารถการแข่งขัน รวมถึงให้สังคมมีทางเลือกในการผลิตและบริโภคสินค้าเกษตรที่มีการดัดแปลงพันธุกรรม ทั้งนี้ต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องโดยอาศัยข้อเท็จจริงบนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์

๔.๒.๒.๖.๖ สนับสนุนการศึกษา วิจัยความต้องการของผู้บริโภคสำหรับตลาดสินค้าเกษตร

๔.๒.๒.๖.๗ สร้างแรงจูงใจให้เยาวชนได้เข้าใจและเห็นประโยชน์ของการวิจัยและการประดิษฐ์คิดค้นเพื่อสร้างสรรค์ผลงานในเชิงนวัตกรรมและพัฒนาสู่การต่อยอดในเชิงพาณิชย์เพื่อเพิ่มมูลค่าอย่างเป็นรูปธรรม

๔.๒.๓ ยุทธศาสตร์พัฒนาทรัพยากรการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ สมดุลและยั่งยืน

เพื่อสร้างและพัฒนากาใช้ทรัพยากรการเกษตรและโครงสร้างพื้นฐานการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรการเกษตรให้มีความเหมาะสมต่อการผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืน และเตรียมความพร้อมในการรองรับและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางการพัฒนาดังนี้

๔.๒.๓.๑ ส่งเสริมและพัฒนาทรัพยากรการเกษตรและโครงสร้างพื้นฐานการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ด้วยการ

๔.๒.๓.๑.๑ ปรับปรุงการบริหารจัดการที่ดินและการกระจายการถือครองที่ดินให้เกิดความเป็นธรรมและคุ้มครองความมั่นคงและฐานการดำรงชีวิตของเกษตรกรรายจน โดย

๑) เร่งรัดการฟื้นฟูและปรับปรุงคุณภาพดินที่เสื่อมโทรมโดยใช้ทั้งวิธีกลและวิธีธรรมชาติ

๒) วางระบบการใช้ที่ดินตามศักยภาพของที่ดิน ทรัพยากรและโครงสร้างการผลิตเพื่อการผลิตทางการเกษตร

๓) จัดหาที่ดินเอกชนมาพัฒนาและจัดสรรไว้ให้กับเกษตรกรไร้ที่ดินทำกินหรือมีที่ดินน้อย มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการยังชีพ รวมทั้งจัดตั้งธนาคารที่ดินเพื่อรวบรวมและนำที่ดินที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์มาจัดสรรให้กับเกษตรกรรายย่อยมากขึ้น สนับสนุนการดำเนินการให้ได้สิทธิ์ใช้ประโยชน์ที่ดินของรัฐแก่เกษตรกรและชุมชน รวมถึงรักษาและคุ้มครองพื้นที่ที่มีศักยภาพทางการเกษตรและสนับสนุนให้เกษตรกรรายย่อยมีที่ดินเป็นของตนเองหรือมีสิทธิ์ทำกินในที่ดิน

๔.๒.๓.๑.๒ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

๔.๒.๓.๑.๓ เร่งรัดการศึกษาความเหมาะสมในการจัดสรรน้ำจากแหล่งน้ำภายในประเทศและระหว่างประเทศไปสู่แหล่งน้ำภายในประเทศที่มีปัญหาขาดแคลนน้ำซ้ำซาก

๔.๒.๓.๑.๔ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรประมง เพื่อรองรับการผลิตที่ยั่งยืน และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดย

๑) เร่งรัดและผลักดันให้มีการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่อย่างจริงจัง

๒) เตรียมความพร้อมรองรับความตกลงระหว่างประเทศและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากการออกกฎระเบียบต่างๆ ของประเทศคู่ค้าทั้งการตรวจรับรองทางวิทยาศาสตร์และการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการป้องกัน ยับยั้งและจัดการทำประมงที่ผิดกฎหมายขาดการรายงานและไร้การควบคุม

๓) พัฒนาและฟื้นฟูแหล่งทรัพยากรประมงที่เสื่อมโทรม

๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการทำประมงทะเลเล็กร่วมกับผู้ประกอบการภาคเอกชนที่มีศักยภาพในการดำเนินการ

๕) จัดระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดให้เหมาะสมในอัตราที่สมดุลและเพียงพอต่อการทดแทนความเสื่อมโทรมของทรัพยากรประมง

๖) ศึกษา วิจัย และพัฒนาการเพาะเลี้ยงสายพันธุ์สัตว์น้ำที่หายากหรือใกล้สูญพันธุ์ เพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

๔.๒.๓.๑.๕ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตรเพิ่มขึ้น

๔.๒.๓.๑.๖ บูรณาการหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการด้านโครงสร้างพื้นฐานการเกษตร โดยให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบทั้งพื้นที่ การประสานงาน ระยะเวลาดำเนินกิจกรรม ตลอดจนงบประมาณ

๔.๒.๓.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรใช้ทรัพยากรการผลิตอย่างเหมาะสมและยั่งยืนด้วยการ

๔.๒.๓.๒.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกรใช้สารเคมีอย่างเหมาะสมและถูกต้อง

๔.๒.๓.๒.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปเผยแพร่องค์ความรู้ และเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

๔.๒.๓.๒.๓ เร่งรัดและผลักดันการกำกับดูแลและควบคุมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างจริงจัง

๔.๒.๓.๒.๔ พัฒนาและยกระดับระบบการกำกับดูแลเรื่องการขายสารเคมีทางการเกษตรให้มีการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพพร้อม

๔.๒.๓.๓ สนับสนุนและผลักดันให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากร การเกษตร ด้วยการ

๔.๒.๓.๓.๑ สร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรหรือชุมชนท้องถิ่นผู้มีบทบาทในการ ปกครองดูแลทรัพยากรการเกษตร รวมถึงการอนุรักษ์พื้นที่ดังกล่าว

๔.๒.๓.๓.๒ สนับสนุนและผลักดันให้เกษตรกรมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรการเกษตร เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากการแย่งสิทธิในการใช้ทรัพยากร

๔.๒.๓.๔ เตรียมพร้อมในการรับรองผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

๔.๒.๓.๕ วางระบบการป้องกันและบรรเทาปัญหาภัยแล้ง ด้วยการ

๔.๒.๓.๕.๑ สนับสนุนการปฏิบัติการฝนหลวง เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำในพื้นที่ เกษตรกรรมและเขื่อน รวมทั้งพื้นที่ที่เป็นแหล่งเก็บกักน้ำ และพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้ง

๔.๒.๓.๕.๒ ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีฝนหลวง และการ คัดแปลงสภาพอากาศอย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๓.๕.๓ สนับสนุนการจัดหาเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์ในการปฏิบัติการฝน หลวงที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

๔.๒.๓.๕.๔ สนับสนุนการพัฒนาองค์ความรู้และการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ในสาขา วิทยาศาสตร์บรรยากาศและการคัดแปลงสภาพภูมิอากาศ

๔.๒.๓.๖ พัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการทรัพยากรการเกษตรให้เหมาะสม และสอดคล้องกับสถานการณ์ โดย

๔.๒.๓.๖.๑ พัฒนาปรับปรุงกฎหมายเฉพาะให้มีความเหมาะสมและเป็นปัจจุบัน

๔.๒.๓.๖.๒ ศึกษาแนวทางรองรับและเตรียมความพร้อมเพื่อให้การดำเนินการตาม กฎระเบียบที่กำลังจะเกิดขึ้น เช่น ร่าง พ.ร.บ. มาตรการการคลังเพื่อสิ่งแวดล้อม ที่ให้ความสำคัญกับการจัดการ สิ่ง

แวดล้อม

**๔.๓ นโยบายด้านการประมง คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร
นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันอังคารที่ 23 สิงหาคม 2554**

“พัฒนาการประมง ทั้งในการเพาะเลี้ยงและในแหล่งน้ำธรรมชาติ โดยการฟื้นฟูทรัพยากรประมงและจัดระเบียบการทำประมงให้สอดคล้องกับศักยภาพการผลิตตามธรรมชาติ ขยายพื้นที่อนุรักษ์เพื่อการประมงทะเล พื้นบ้าน ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แสวงหาช่องทางในการทำประมงในน่านน้ำต่าง ประเทศ ที่ไม่ขัดต่อระเบียบขององค์การระหว่างประเทศและประเทศที่นำเข้า โดยการพัฒนาเครื่องมือประมง น้ำลึกและความร่วมมือกับต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาดินค้าประมงให้มีคุณภาพและปลอดภัยตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ตลอดจนพัฒนากระบวนการตรวจสอบคุณภาพสัตว์น้ำตามมาตรฐานสากล”

๔.๔ ยุทธศาสตร์กรมประมงพ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๕

ยุทธศาสตร์กรมประมงพ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๕ มีวิสัยทัศน์ดังนี้ “มุ่งสู่การเป็นผู้นำทางการประมงอย่างยั่งยืนในภูมิภาค เพื่อความอยู่ดีมีสุขของประชาชน”

ยุทธศาสตร์กรมประมง พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๕ ได้แก่

๔.๔.๑ พัฒนาคุณภาพสินค้าประมงให้มีความเป็นเลิศและได้มาตรฐานตามเกณฑ์สากล

๔.๔.๒ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำให้แหล่งเพาะเลี้ยง ทุกแหล่งทรัพยากร และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๔.๔.๓ บริหารจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำให้มีความยั่งยืนและคงความหลากหลาย

๔.๔.๔ พัฒนางานวิจัยและเทคโนโลยีด้านการประมงทุกสาขา

๔.๔.๕ ปรับปรุงระบบบริหารจัดการองค์กรให้เป็นผู้นำทางการประมงในภูมิภาค

๔.๕ ยุทธศาสตร์กุ้ง (พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖)

ยุทธศาสตร์กุ้ง (พ.ศ. ๒๕๕๓-๒๕๕๖) มีวิสัยทัศน์ดังนี้ “กุ้งไทยพัฒนา นำพาเศรษฐกิจชาติผลิตได้มาตรฐานตลาด รักษั้ธรรมชาติยั่งยืน” โดยมีพันธกิจ ๕ พันธกิจหลัก ดังนี้

๑. เพิ่มประสิทธิภาพการเลี้ยงกุ้งโดยการพัฒนาศักยภาพพื้นที่ โครงสร้างพื้นฐาน และสายพันธุ์
กุ้ง

๒. เสริมสร้างศักยภาพการผลิตกุ้งไทยให้มีมาตรฐาน และรักษาลิ่งแวดล้อม
๓. เพิ่มมูลค่าสินค้าและผลิตภัณฑ์กุ้งให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และตรวจสอบได้
๔. เพิ่มศักยภาพการตลาดสินค้ากุ้งไทยทั้งในประเทศและต่างประเทศ
๕. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งทั้งในเชิงรุกและรับ

มีวัตถุประสงค์ ๔ ด้าน คือ

๑. เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องหลังจากสิ้นสุดวาระในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งไทย ตามยุทธศาสตร์กุ้ง ฉบับที่ 1 ปี 2549-2551
๒. เพื่อให้มีกรอบทิศทางอย่างชัดเจน ในการพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้งไทย ครอบคลุมสายการผลิต ในช่วงปี 2553-2556
๓. เพื่อให้อุตสาหกรรมกุ้งของประเทศไทยพัฒนาสู่ความมั่นคงและยั่งยืน
๔. เพื่อให้ประเทศไทยคงความเป็นผู้นำด้านสินค้ากุ้งและผลิตภัณฑ์ในตลาดโลก

กลยุทธ์หลัก ๕ ด้าน คือ

๑. เพิ่มศักยภาพพื้นที่การเลี้ยงและสายพันธุ์
๒. เพิ่มศักยภาพการผลิตตามมาตรฐานสากล
๓. เพิ่มมูลค่าสินค้ากุ้งหลังการเก็บเกี่ยว
๔. เพิ่มศักยภาพการตลาดในทุกระดับ
๕. ผลักดันการวิจัยเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมกุ้ง

๔.๖ ยุทธศาสตร์การพัฒนาลานิล (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๓)

ยุทธศาสตร์การพัฒนาลานิล (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๕๓) มีวิสัยทัศน์ คือ “เป็นผู้นำในการผลิตสินค้าปลา นิลที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน” โดยมีพันธกิจ ๕ ด้าน ดังนี้

๑. ส่งเสริมและสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
๒. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกร
๓. พัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
๔. เพิ่มอุปทานอาหารประเภทสัตว์น้ำภายในประเทศ
๕. สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศจากการส่งออกสินค้าปลานิล

มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าปลานิล
๒. เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปแบบสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชนหรือชมรม
๓. เพื่อส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการผลิตและการตรวจสอบสินค้าปลานิล
๔. เพื่อสนับสนุนการขยายตลาดภายในประเทศ
๕. เพื่อเพิ่มศักยภาพและเสริมสร้างขีดความสามารถในการขยายตลาดต่างประเทศ

มีกลยุทธ์หลัก ๖ กลยุทธ์ ดังนี้

๑. การเพิ่มผลผลิต โดยวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงและปรับปรุงพันธุ์ ส่งเสริมการเลี้ยงให้ผลผลิตสูง ต้นทุนต่ำ สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มและเข้าถึงแหล่งทุน
๒. การพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตให้ได้มาตรฐาน โดยพัฒนาศักยภาพเกษตรกร
๓. การสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยพัฒนาการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูป
๔. การเพิ่มศักยภาพการตลาดในประเทศ โดยส่งเสริมการบริโภคภายในประเทศ
๕. การเพิ่มศักยภาพการตลาดในต่างประเทศ โดยส่งเสริมการตลาดในต่างประเทศ
๖. การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร โดยจัดทำข้อมูลและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลพร้อมเครือข่าย

๔.๗ กฎกระทรวง การแบ่งส่วนราชการกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ จ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้กรมประมง มีภารกิจเกี่ยวกับการศึกษา วิจัยและพัฒนาด้านการประมงเพื่อการจัดการทรัพยากรประมง ควบคุมการทำประมง และการผลิตสัตว์น้ำ และผลิตภัณฑ์ประมงที่มีมาตรฐานถูกสุขอนามัยให้มีปริมาณเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ และสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ตลอดจนใช้ทรัพยากรประมงและทรัพยากรที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยการประมง กฎหมายว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย กฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบกิจการแพปลา กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๒) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับการเพาะเลี้ยง การปรับปรุงพันธุ์การผลิต การขยายพันธุ์สัตว์น้ำ ปลาสวยงาม พรรณไม้น้ำ อาหารสัตว์น้ำ สุขภาพสัตว์น้ำ เครื่องมือประมงและวิชาการด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง

รวมทั้งกำหนดและรับรองมาตรฐานแหล่งเพาะเลี้ยงและแหล่งผลิตให้มีคุณภาพและถูกสุขอนามัย

(๓) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย รวมทั้งการสำรวจและวิจัยแหล่งทำการประมงทั้งในและนอกน่านน้ำไทย เพื่อเพิ่มความอุดมสมบูรณ์และบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรสัตว์น้ำ

(๔) กำหนดมาตรการในการทำการประมงและการใช้ประโยชน์จากสัตว์น้ำควบคุม ป้องกัน และปราบปรามการทำการประมงในแหล่งน้ำจืดและทะเล การค้าสัตว์น้ำให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๕) ศึกษา ค้นคว้า วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับการเก็บรักษา การแปรรูปสัตว์น้ำ การวิเคราะห์ตรวจสอบรับรองคุณภาพสัตว์น้ำและผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำให้ได้มาตรฐานและถูกสุขอนามัยและสุขลักษณะ

(๖) ศึกษา วิจัยและพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการประมง ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การทำการประมง การแปรรูปสัตว์น้ำ และอาชีพที่เกี่ยวข้องให้มีความมั่นคงและเป็นความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศแก่ผู้ประกอบการ เกษตรกร และประชาชนที่สนใจ

(๗) ดำเนินการเกี่ยวกับการประมงระหว่างประเทศในด้านวิชาการ สำรวจและวิจัยแหล่งทำการประมงนอกน่านน้ำไทย การลงทุนด้านการประมงในต่างประเทศและกิจการด้านต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

(๘) พัฒนาระบบข้อมูลด้านการประมง จัดระบบการสำรวจ การจัดเก็บและการใช้ประโยชน์ข้อมูล และบริการสารสนเทศแก่ผู้ประกอบการ เกษตรกร และผู้สนใจทั่วไป

(๙) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมประมงหรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

5. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (Strength) จากปัจจัยภายใน

- ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และภูมิอากาศของไทยมีความเหมาะสมต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- มีองค์ความรู้ ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำหลายรูปแบบ
- เกษตรกรและแรงงานในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีทักษะสูง ทั้งด้านการเพาะพันธุ์ และการเลี้ยง และมีความพร้อมในการปรับใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่
- มีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีและเพียงพอต่อการดำเนินงานด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีศักยภาพ ความพร้อม และความตื่นตัวในการบริหารจัดการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพสากล
- มีอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เข้มแข็ง

- มีเครือข่ายของภาครัฐและเอกชน ในการถ่ายทอดองค์ความรู้และข่าวสาร ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่มีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- มีเครือข่ายของภาครัฐ ในการควบคุม กำกับ ดูแล ด้านมาตรฐานการผลิต ครอบคลุมทุกพื้นที่
- รัฐมีนโยบายในการเพิ่มการบริโภคสัตว์น้ำแก่ประชากรในประเทศ ทำให้แนวโน้มในการขยายตลาดภายในประเทศของสินค้าสัตว์น้ำมีสูงขึ้น และมีนโยบายสนับสนุนการผลิตสินค้าประมงให้ได้มาตรฐาน มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค
- มีชนิดสัตว์น้ำหลากหลายที่สามารถพัฒนาให้เป็นสัตว์น้ำเศรษฐกิจได้

จุดอ่อน (Weakness) จากปัจจัยภายใน

- ต้นทุนการผลิตสัตว์น้ำมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง
- งบประมาณไม่เพียงพอในด้านการวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำสำหรับการวิจัยในเชิงรุกหรือให้ทันต่อเหตุการณ์
- งานวิจัยบางส่วนไม่สามารถตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขปัญหาของเกษตรกร โดยตรง
- ฐานข้อมูลด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่ชัดเจนและแม่นยำ รวมทั้งขาดการเชื่อมโยงของข้อมูลสารสนเทศด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- การรวมกลุ่มของเกษตรกรไม่เข้มแข็ง และขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างเป็นทางการ
- เกษตรกรรายย่อยเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยาก
- กฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำขาดการบูรณาการ
- ส่วนใหญ่เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นเกษตรกรรายย่อย ทำให้ยากต่อการบริหารจัดการ

โอกาส (Opportunity) จากปัจจัยภายนอก

- แนวโน้มการบริโภคอาหารและค่านิยมในการบริโภคสัตว์น้ำเพื่อสุขภาพของประชากรโลกมีมากขึ้น
- ผลผลิตจากการจับสัตว์น้ำจากธรรมชาติมีแนวโน้มลดลง ทำให้การผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อทดแทนมีความสำคัญมากขึ้น
- สัตว์น้ำหลายชนิดเป็นอาหารโปรตีนที่ราคาไม่แพง เมื่อเทียบกับอาหารโปรตีนชนิดอื่นๆ ประชาชนหาซื้อได้สะดวก

อุปสรรค (Threat) จากปัจจัยภายนอก

- เกิดโรคชนิดใหม่ๆมากขึ้น ทำให้เกิดความเสียหายต่อผลผลิต
- มีการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี มาใช้ในการปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศผู้นำเข้ามากขึ้น เช่น มาตรการด้านสิ่งแวดล้อม มาตรการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

- การขยายตัวชุมชนหรืออุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อคุณภาพของแหล่งน้ำที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ
- การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลกและความรุนแรงของภัยธรรมชาติมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- ค่าเงินบาทไม่มีเสถียรภาพ ทำให้ราคาสัตว์น้ำมีความผันผวน
- ผลผลิตสัตว์น้ำบางชนิดที่ได้จากการจับจากธรรมชาติและจากการเพาะเลี้ยงของประเทศอื่นๆมีผลกระทบต่อราคาสัตว์น้ำของไทย

6. แผนแม่บทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

6.๑ วิสัยทัศน์

“เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำยั่งยืน ผลผลิตมั่นคงและปลอดภัย”

อธิบายความวิสัยทัศน์

แนวคิดการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เพื่อใช้เป็นแนวทางการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ยั่งยืน บนพื้นฐานของความสมดุลที่ให้ความสำคัญต่อการดำรงไว้ ซึ่งทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ เกษตรกรมีความมั่นคงในอาชีพ ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีความมั่นคง พัฒนาผลผลิตสัตว์น้ำให้มีคุณภาพ มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และได้มาตรฐาน โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมบริหารจัดการ

6.๒ พันธกิจ

๑. ส่งเสริมและพัฒนากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีคุณภาพ ปลอดภัยและเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก

๒. ส่งเสริมและฟื้นฟูแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๓. วิจัยและพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีคุณภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องตามมาตรฐานสากล

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากการตลาดสินค้าสัตว์น้ำ

๕. พัฒนาองค์กร และบุคลากรของภาครัฐและภาคเอกชนให้มีศักยภาพ ความรู้ และความเชี่ยวชาญด้านเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีความก้าวหน้าทันสมัย สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีและสร้างเครือข่ายความร่วมมือในทุกภาคส่วน

6.๓ วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ระบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทยพัฒนาสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

๒. เพื่อให้ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำมีคุณภาพ ปลอดภัยและเพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก

๓. เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรและบุคลากรด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

6.๔ เป้าหมาย

๑. พัฒนาแหล่งผลิตสัตว์น้ำอย่างมีระบบและยั่งยืน ไม่น้อยกว่า ๕๐ แห่ง

๒. พัฒนาแหล่งขยายพันธุ์สัตว์น้ำตามธรรมชาติ ไม่น้อยกว่า ๑๕ แห่ง

๓. มีผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒ ต่อปี

๔. มีฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่เข้าสู่ระบบการประเมินเพื่อเข้าสู่เกณฑ์มาตรฐานแห่งชาติไม่ต่ำกว่า ๒๐,๐๐๐ ฟาร์ม

๕. มีองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ไม่น้อยกว่า ๑๕ เรื่อง

๖. ส่งเสริมและสนับสนุนการจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำที่ได้จากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างน้อย ๒ ชนิด เข้าสู่ระบบตลาดที่มีประสิทธิภาพอย่างน้อย ๑ ระบบ

๗. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไม่น้อยกว่า ๓๐ กลุ่ม

6.๕ ระยะเวลาดำเนินการ

การดำเนินการตามแผนแม่บทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ระยะเวลา ๕ ปี คือ ปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙

6.๖ ยุทธศาสตร์การพัฒนากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของไทย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายภายใต้วิสัยทัศน์และพันธกิจ ได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งประกอบด้วย ๗ กลยุทธ์ มีแนวคิดกลยุทธ์ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงในทุกแหล่งผลิต

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมและฟื้นฟูแหล่งผลิตสัตว์น้ำที่มีความเสื่อมโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์

กลยุทธ์ที่ ๓ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมการพัฒนากการตลาดสินค้าสัตว์น้ำ

กลยุทธ์ที่ ๖ สร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กลยุทธ์ที่ ๗ พัฒนาศักยภาพองค์กร/บุคลากรด้านการบริหารและการจัดการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

7. การนำแผนแม่บทการพัฒนากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำไปสู่การปฏิบัติ

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายภายใต้วิสัยทัศน์และพันธกิจ จึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งประกอบด้วย ๗ กลยุทธ์ ๒๔ มาตรการ และ ๖๗ แนวทาง โดยมีแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงในทุกแหล่งผลิต

ประเด็นสำคัญของกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่ ๑ ต้องดำเนินการในเรื่อง ส่งเสริมและพัฒนากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ในฟาร์มและแหล่งน้ำธรรมชาติ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ โดยมี ๔ มาตรการ และ ๑๗ แนวทางของกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๑ เพิ่มผลผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงในทุกแหล่งผลิต		
มาตรการ	แนวทาง	หน่วยงาน

<p>๑. ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจเชิงพาณิชย์ในฟาร์มและแหล่งน้ำธรรมชาติ</p>	<p>๑.๑ ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในฟาร์ม</p> <p>๑.๒ ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในแหล่งน้ำจืดธรรมชาติ</p> <p>๑.๓ ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในทะเล</p> <p>๑.๔ สร้างแหล่งพ่อแม่พันธุ์สัตว์น้ำในแหล่งน้ำธรรมชาติ</p>	<p>กรมประมง</p> <p>กรมส่งเสริมการเกษตร</p> <p>ภาคเอกชน/เกษตรกร</p>
<p>๒. ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่</p>	<p>๒.๑ ส่งเสริมและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่</p> <p>๒.๒ ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่</p>	<p>กรมประมง</p> <p>กรมส่งเสริมการเกษตร</p> <p>ภาคเอกชน/เกษตรกร</p>
<p>๓. ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>๓.๑ จัดตั้งฟาร์มสาธิตการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามแนวทางการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น</p> <p>๓.๒ ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามแนวทางการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรายย่อย</p>	<p>กรมประมง</p> <p>กรมส่งเสริมการเกษตร/เกษตรกร</p>
<p>๔. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ</p>	<p>๔.๑ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการผลิตสัตว์น้ำแบบมหวมวล</p> <p>๔.๒ ส่งเสริมการใช้สัตว์น้ำปรับปรุงพันธุ์แล้วเพื่อผลิตพ่อแม่พันธุ์และลูกพันธุ์คุณภาพ</p> <p>๔.๓ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่</p> <p>๔.๔ เพิ่มศักยภาพระบบการเฝ้าระวังการระบาดของโรคสัตว์น้ำ</p> <p>๔.๕ เสริมสร้างองค์ความรู้เชิงรุกเพื่อบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในด้านต่างๆ เช่น การลดผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน ได้แก่ Carbon Footprint, Clean Development Mechanism (CDM), และ Ecosystem approach</p>	<p>กรมประมง</p> <p>กรมส่งเสริมการเกษตร</p> <p>สถานศึกษา</p> <p>ภาคเอกชน/เกษตรกร</p>

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริม และฟื้นฟูแหล่งผลิตสัตว์น้ำที่มีความเชื่อมโยงกันให้มีความอุดมสมบูรณ์

ประเด็นสำคัญของกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่ ๒ ต้องดำเนินการในเรื่อง พัฒนาศักยภาพพื้นที่การเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีความเชื่อมโยงโทรม พื้นฟูแหล่งผลิตสัตว์น้ำในธรรมชาติ โดยมี ๒ มาตรการและ ๓ แนวทางของกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๒ ส่งเสริมและฟื้นฟูแหล่งผลิตสัตว์น้ำที่มีความเชื่อมโยงโทรมให้มีความอุดมสมบูรณ์		
มาตรการ	แนวทาง	หน่วยงาน
๑. พัฒนาศักยภาพพื้นที่การเลี้ยงสัตว์น้ำที่มีความเชื่อมโยงโทรม	๑.๑ ส่งเสริมและฟื้นฟูพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่ทิ้งร้างให้สามารถเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่นทดแทนได้	กรมประมง กรมส่งเสริมการเกษตร เอกชน/ เกษตรกร
๒. ฟื้นฟูแหล่งผลิตสัตว์น้ำในธรรมชาติ	๒.๑ ฟื้นฟูระบบนิเวศและความหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำธรรมชาติ ๒.๒ พัฒนาระบบเฝ้าระวังคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งน้ำธรรมชาติ	กรมประมง กรมส่งเสริมการเกษตร เอกชน

กลยุทธ์ที่ ๓ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ประเด็นสำคัญของกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่ ๓ ต้องดำเนินการในเรื่อง วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะขยายพันธุ์และการเลี้ยงสัตว์น้ำ วิจัยและพัฒนาสายพันธุ์สัตว์น้ำ วิจัยและพัฒนา ศักยภาพของพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม วิจัยและพัฒนาคุณภาพและความปลอดภัยของการผลิตสินค้าสัตว์น้ำตลอดสายการผลิต และวิจัยด้านการตลาดสินค้าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง โดยมี ๖ มาตรการและ ๒๒ แนวทางของกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๓ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ		
มาตรการ	แผนงาน	หน่วยงาน
๑. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะ	๑.๑ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเพาะขยายพันธุ์/เลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจ	กรมประมง ศูนย์พันธุ์

<p>ขยายพันธุ์และการเลี้ยงสัตว์น้ำ</p>	<p>๑.๒ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเพาะขยายพันธุ์/เลี้ยงสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่</p> <p>๑.๓ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเพาะเลี้ยงพืชน้ำ/สาหร่ายเพื่อการบริโภคและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง</p> <p>๑.๔ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเลี้ยงสัตว์น้ำในแหล่งน้ำจืดธรรมชาติ</p> <p>๑.๕ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในทะเล</p> <p>๑.๖ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตอาหารสัตว์น้ำ เพื่อลดต้นทุน ลดมลภาวะ และเสริมสร้างสุขภาพสัตว์น้ำ</p> <p>๑.๗ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการป้องกันโรคระบาดในสัตว์น้ำ การเตือนภัย และการแก้ไขปัญหา</p>	<p>วิศวกรรมฯ สถานศึกษา เอกชน</p>
<p>๒. วิจัยและพัฒนาสายพันธุ์สัตว์น้ำ</p>	<p>๒.๑ วิจัยและพัฒนาการปรับปรุงพันธุ์สัตว์น้ำเศรษฐกิจ</p> <p>๒.๒ วิจัยและพัฒนาแหล่งพ่อแม่พันธุ์ แหล่งวางไข่ แหล่งเลี้ยงตัวอ่อนของสัตว์น้ำทั้งในน้ำจืด ชายฝั่ง และทะเล</p>	<p>กรมประมง BIOTEC สถานศึกษา เอกชน</p>
<p>๓. วิจัยและพัฒนาศักยภาพของพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ</p>	<p>๓.๑ วิจัยศักยภาพของพื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของสัตว์น้ำแต่ละชนิดที่จะนำมาเลี้ยง</p> <p>๓.๒ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่ดินเค็ม</p>	<p>กรมประมง สถานศึกษา กรมพัฒนา ที่ดิน</p>
<p>๔. วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p>	<p>๔.๑ วิจัยและพัฒนาแบบการใช้พลังงาน เพื่อหาวิธีการลดการใช้พลังงานในฟาร์ม/ การใช้พลังงานทดแทนอื่นๆ เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม เป็นต้น</p> <p>๔.๒ วิจัยและพัฒนาแบบการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon Emission)</p> <p>๔.๓ ศึกษาวิจัยและพัฒนาด้าน Carbon Footprint ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ</p> <p>๔.๔ วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอย่างยั่งยืนและคุ้มค่าในการลงทุน</p>	<p>กรมประมง สถานศึกษา เอกชน สำนักงาน เศรษฐกิจฯ</p>

	๔.๕ วิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่น้ำจืดที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	
๕. วิจัยและพัฒนาด้านคุณภาพและความปลอดภัยของการผลิตสินค้าสัตว์น้ำตลอดสายการผลิต	๕.๑ วิจัยและพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อให้มีผลผลิตปลอดภัย ๕.๒ วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตสัตว์น้ำ ๕.๓ วิจัยและพัฒนาการสร้างความมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์สัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง	กรมประมง สถานศึกษา เอกชน/ เกษตรกร
๖. วิจัยด้านการตลาดสินค้าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง	๖.๑ วิจัยความต้องการสินค้าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงของผู้บริโภคภายในประเทศแยกแต่ละภูมิภาค ๖.๒ วิจัยความต้องการสินค้าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงของผู้บริโภคต่างประเทศ ๖.๓ วิจัยระบบตลาดสินค้าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง	กรมประมง สำนักงาน เศรษฐกิจฯ สถานศึกษา เอกชน กระทรวง พาณิชย์

กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน

ประเด็นสำคัญของกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่ ๔ ต้องดำเนินการในเรื่องส่งเสริมและพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เข้าสู่มาตรฐานแห่งชาติ สนับสนุนเอกชนในการพัฒนาระบบการตรวจรับรองฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสินค้าสัตว์น้ำ และควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง โดยมี ๓ มาตรการและ ๖ แนวทางของกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๔ พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐาน		
มาตรการ	แนวทาง	หน่วยงาน
๑. ส่งเสริมและพัฒนาฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์	๑.๑ พัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้เป็นไปตามมาตรฐานแห่งชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค	กรมประมง เอกชน/

น้ำให้เข้าสู่มาตรฐานแห่งชาติ	๑.๒ พัฒนาหน่วยงานเพื่อรับรองมาตรฐานฟาร์ม (CB) ๑.๓ ถ่ายทอดความรู้เพื่อเข้าสู่มาตรฐานฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแก่ภาคเอกชน ๑.๔ ให้คำปรึกษาแนวทางการเข้าสู่ระบบมาตรฐานแห่งชาติแก่ภาคเอกชน	เกษตรกร กรมส่งเสริมฯ
๒. สนับสนุนเอกชนในการพัฒนาระบบการตรวจรับรองฟาร์มเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและสินค้าสัตว์น้ำ	๒.๑ พัฒนาหน่วยงานเอกชนเพื่อตรวจรับรองฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำและสินค้าสัตว์น้ำ	กรมประมง เอกชน กรมส่งเสริมฯ
๓. ควบคุมคุณภาพและความปลอดภัยของสินค้าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยง	๓.๑ ควบคุมคุณภาพสินค้าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงภายในประเทศ	กรมประมง เอกชน กรมส่งเสริมฯ กระทรวง สาธารณสุข

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมการพัฒนาการตลาดสินค้าสัตว์น้ำ

ประเด็นสำคัญของกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่ ๕ ต้องดำเนินการในเรื่องส่งเสริมพัฒนาระบบตลาดและช่องทางการจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำที่มีประสิทธิภาพ เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดสัตว์น้ำ รมรณรงค์การบริโภคสัตว์น้ำเศรษฐกิจ โดยมี ๓ มาตรการและ ๘ แนวทางของกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๕ ส่งเสริมการพัฒนาการตลาดสินค้าสัตว์น้ำ		
มาตรการ	แนวทาง	หน่วยงาน
๑. ส่งเสริมพัฒนาระบบตลาดและช่องทางการจำหน่ายสินค้าสัตว์น้ำที่มี	๑.๑ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการขายสินค้าสัตว์น้ำระบบขายตรง ๑.๒ ส่งเสริมและพัฒนาระบบตลาดกลางทั้งส่วนกลางและระดับภูมิภาค	สำนักงาน เศรษฐกิจ กรมส่งเสริมฯ กรมประมง

ประสิทธิภาพ		องค์กรสะพานปลา
๒. เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการตลาดสัตว์น้ำ	๒.๑ ส่งเสริมการตลาดสินค้าสัตว์น้ำเพื่อส่งออกในประเทศคู่ค้า และประเมินตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ ๒.๒ สร้าง/ส่งเสริมตลาดชุมชน ทุกรูปแบบ รวมทั้งตลาดชายแดน และตลาดภูมิภาค ๒.๓ ส่งเสริมการตลาดสินค้าสัตว์น้ำเศรษฐกิจชนิดใหม่ ๒.๔ ส่งเสริมการประกอบธุรกิจการค้าสินค้าสัตว์น้ำในต่างประเทศ ๒.๕ แก้ไขปัญหาการกีดกันทางการค้า	สำนักงานเศรษฐกิจกรมส่งเสริมฯ กรมประมง กระทรวงพาณิชย์ เอกชน
๓. รณรงค์การบริโภคสัตว์น้ำเศรษฐกิจ	๓.๑ ส่งเสริมภาพลักษณ์สินค้าจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั้งภายในและต่างประเทศ	กรมประมง กระทรวงพาณิชย์ สำนักงานเกษตร ต่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ ๖ สร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประเด็นสำคัญของกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่ ๖ ต้องดำเนินการในเรื่องสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) และเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กร ชุมชน และชาวประมงในการบริหารจัดการแหล่งเพาะเลี้ยงและผลิตสัตว์น้ำ เสริมสร้างความมั่นคงของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ โดยมี ๓ มาตรการและ ๕ แนวทางของกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ ๖ สร้างความเข้มแข็ง และการมีส่วนร่วมของเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง		
มาตรการ	แนวทาง	หน่วยงาน
๑. สร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑.๑ สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่าย ความร่วมมือระหว่างองค์กร เพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ๑.๒ สร้างและสนับสนุนเครือข่ายอาสาสมัครด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	กรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์

	น้ำ ๑.๓ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นช่องทางในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและประหยัด ๑.๔ สร้างเครือข่ายปราชญ์ชาวบ้านด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	เอกชน สำนักงาน เศรษฐกิจ การเกษตร เอกชน องค์กร เกษตรกร
๒. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท) และเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กร ชุมชน และชาวประมงในการบริหารจัดการแหล่งเพาะเลี้ยงและแหล่งผลิตสัตว์น้ำ	๒.๑ พัฒนาการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำรายย่อย เพื่อเพิ่มอำนาจในการต่อรอง ๒.๒ ให้ความรู้ทางวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการวางแผนจัดการแหล่งผลิตสัตว์น้ำ	กรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน
๓. เสริมสร้างควมมั่นคงของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๓.๑ ส่งเสริมระบบประกันภัยในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๓.๒ จัดตั้งกองทุนสำหรับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๓.๓ ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกษตรกร/องค์กรเกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งทุนทั้งสถาบันการเงินและแหล่งทุนของรัฐ	กรมประมง กรมส่งเสริมสหกรณ์ องค์กรประกันภัย เอกชน สถาบันการเงิน กองทุน ต่างๆ กระทรวงพาณิชย์

กลยุทธ์ ที่ ๗ พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบริหารและการจัดการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

ประเด็นสำคัญของกลยุทธ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด กลยุทธ์ที่ ๗ ต้องดำเนินการในเรื่องพัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาคเอกชน/เกษตรกรด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือทางวิชาการด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยมี ๓ มาตรการและ ๖ แนวทางของกลยุทธ์ ดังนี้

กลยุทธ์ ที่ ๗ พัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการบริหารและการจัดการพะเลี้ยงสัตว์น้ำ		
มาตรการ	แนวทาง	หน่วยงาน
๑. พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐด้านการพะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑.๑ พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาครัฐให้มีความสามารถในการให้ความรู้ด้านการพะเลี้ยงสัตว์น้ำ มาตรฐานฟาร์ม สิ่งแวดล้อม หรือ การค้าการลงทุน ตลอดจนหลักกฎหมายทั้งในและต่างประเทศ	กรมประมง สถานศึกษา สำนักงาน ก.พ. เอกชน
๒. พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาคเอกชนรวมทั้งเกษตรกรด้านการพะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๒.๑ พัฒนาศักยภาพบุคลากรภาคเอกชนและเกษตรกรด้านการบริหารและการจัดการพะเลี้ยงสัตว์น้ำ ๒.๒ เสริมสร้างการจัดการองค์ความรู้ให้กับผู้เกี่ยวข้องเช่น ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ฯ จัดทำองค์ความรู้ในระดับชมรม/สมาคม รวบรวมข้อมูลด้านการเฝ้าระวังสิ่งแวดล้อมเพื่อการพะเลี้ยงสัตว์น้ำ	กรมประมง สถานศึกษา เอกชน/ เกษตรกร กรมส่งเสริมฯ
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือทางวิชาการด้านการพะเลี้ยงสัตว์น้ำกับหน่วยงานอื่นทั้งภายในและภายนอกประเทศ	๓.๑ ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือด้านวิชาการ กับองค์กรทั้งในประเทศและนอกประเทศ ๓.๒ แสวงหาความร่วมมือด้านการวิจัยกับองค์กรทั้งในประเทศและนอกประเทศ เพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการเพิ่มขึ้น ๓.๓ ดำเนินกิจกรรมสนับสนุนความร่วมมือด้านวิชาการกับต่างประเทศภายใต้โครงการ วิจัยร่วม การแลกเปลี่ยนนักวิจัย การให้ทุนสนับสนุนการวิจัย การจัดประชุมทางวิชาการระหว่างประเทศ การเผยแพร่ผลงานวิจัย เป็นต้น	กรมประมง สถานศึกษา เอกชน เกษตรกร กระทรวงการต่างประเทศ องค์กรระหว่างประเทศ

8. การติดตามและประเมินผล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ และสร้างตัวชี้วัดการพัฒนาให้เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทาง

๑) พัฒนาระบบการติดตามประเมินผลและสร้างตัวชี้วัดความสำเร็จของแผนแม่บทพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในทุกระดับ โดย

(๑) สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับระบบการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติการตามแผนแม่บทพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานโดยมีมาตรฐานและวิธีวัดผลงานที่ชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจ รวมถึงสามารถวัดผลได้ในทุกระดับตั้งแต่ระดับพื้นที่ หน่วยงานและองค์กร

(๒) สนับสนุนให้มีการจัดทำดัชนีชี้วัดผลสำเร็จของการปฏิบัติการตามแผนแม่บทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งในระดับภาพรวมของแผน ตลอดจนความเชื่อมโยงกับแผน ระดับอื่นๆ ที่มีความสอดคล้องกัน อาทิ แผนยุทธศาสตร์รายจังหวัด แผนชุมชน เป็นต้น รวมทั้ง วัดผล ขั้นสุดท้ายของการดำเนินการตามแผนแม่บทฯ ที่มุ่งสู่วิสัยทัศน์ที่กล่าว “เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำยั่งยืน ผลผลิตมั่นคงและปลอดภัย”

๒) สนับสนุนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลในทุกระดับ และเชื่อมโยงโครงข่ายข้อมูล ระหว่างหน่วยงานกลางระดับนโยบาย ตลอดจนระดับพื้นที่และท้องถิ่น โดย

(๑) สนับสนุนให้มีหน่วยงานระดับนโยบายด้านข้อมูล พัฒนาระบบ ฐานข้อมูล และระบบบริหารจัดการ ในการติดตาม ตรวจสอบ เพื่อการปรับแผนให้ตอบสนองต่อการปฏิบัติการตามแผนแม่บทฯ

(๒) สนับสนุนการสร้างเครือข่ายข้อมูลร่วมกันระหว่างหน่วยงานส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค รวมทั้งให้สามารถเชื่อมโยงถึงระดับท้องถิ่นและชุมชนด้วย

มาตรการ

เพื่อให้การดำเนินการตามแผนแม่บทการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้ ดังนั้น จึงกำหนด มาตรการในการติดตามประเมินผลเป็นระยะๆ ดังนี้

๑) การติดตามการดำเนินงานตามแผนแม่บทฯ โดยการติดตามและรายงานข้อมูลผลการ ดำเนินการเป็น รายไตรมาส

๒) การประเมินผล เพื่อให้ทราบทิศทางและความสำเร็จของแผนจะต้องมีการประเมินผล ทุกๆปี เพื่อนำ ผลที่ได้มาปรับแผนและเป้าหมายที่วางไว้ตั้งแต่เริ่มแรก ให้เป็นไปตามสถานการณ์การที่อาจมีการเปลี่ยนแปลง

๓) การประเมินผลเพื่อวัดความสำเร็จของแผนจะต้องดำเนินการเมื่อปฏิบัติงานครบ ระยะเวลาและ สิ้นสุดแผนแม่บทฯ

ตารางที่ 1 ผลผลิตจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของโลก 6 อันดับแรก FAO พ.ศ. 2551

	2541	2542	2543	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551
China	20,141,602	21,522,095	22,702,069	24,141,658	25,083,253	26,567,201	28,120,690	29,856,841	31,420,275	32,735,944
India	2,134,814	1,942,531	2,120,466	2,188,789	2,315,771	2,798,686	2,967,378	3,180,863	3,112,240	3,478,690
Viet Nam	398,468	498,517	588,098	703,041	937,502	1,198,617	1,437,300	1,657,727	2,085,400	2,461,700
Indonesia	749,269	788,500	864,276	914,071	996,659	1,045,051	1,197,109	1,292,899	1,392,904	1,690,121
Thailand	693,762	738,155	814,121	954,696	1,064,409	1,259,983	1,304,233	1,407,001	1,351,075	1,374,024
Bangladesh	593,202	657,120	712,640	786,604	856,956	914,752	882,091	892,049	945,812	1,005,542
World total	30,730,690	32,416,110	34,611,372	36,782,551	38,915,102	41,904,583	44,305,528	47,351,066	49,903,636	52,546,205

ที่มา Fisheries and Aquaculture Statistics, FAO yearbook, 2008.

ตารางที่ 2 ปริมาณการจับและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2543 – 2553

ปี	ผลผลิตรวม (พันตัน)	จับธรรมชาติ (พันตัน)		เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (พันตัน)	
		น้ำเค็ม	น้ำจืด	เพาะเลี้ยงชายฝั่ง	น้ำจืด

2543	3,713.20	2,773.70	201.50	467.00	271.00
2544	3,648.40	2,631.70	202.50	534.50	279.70
2545	3,797.00	2,643.70	198.70	660.10	294.50
2546	3,914.00	2,651.20	198.40	703.30	361.10
2547	4,099.60	2,635.90	203.70	736.30	523.70
2548	4,118.50	2,615.60	198.80	764.70	539.40
2549	4,053.10	2,484.80	214.00	826.90	527.40
2550	3,675.40	2,079.40	225.60	845.30	525.10
2551	3,204.20	1,644.80	228.60	808.30	522.50
2552	3,137.69	1,496.18	245.50	875.37	520.64
2553	3,091.05	1,546.83	249.00	862.84	432.38

ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง
ศูนย์สารสนเทศ กรมประมง, 2553

ตารางที่ 3 มูลค่าสัตว์น้ำจากการเพาะเลี้ยงและจับจากธรรมชาติ

ปี	รวม (ล้านบาท)	จับธรรมชาติ(ล้านบาท)		เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ(ล้านบาท)	
		น้ำเค็ม	น้ำจืด	ชายฝั่ง	น้ำจืด
2543	157,603.10	49,401.80	7,024.80	92,743.30	8,433.20
2544	138,619.60	53,718.50	7,049.40	68,571.90	9,279.80
2545	132,291.30	58,374.50	6,290.30	56,638.70	10,987.80
2546	131,942.20	64,169.50	7,069.90	47,517.40	13,185.40
2547	137,799.70	61,800.50	7,436.20	49,250.10	19,312.90
2548	141,025.90	63,222.70	7,852.80	49,787.90	20,162.50

2549	139,250.30	55,327.20	8,442.20	55,292.60	20,188.30
2550	138,331.10	55,327.20	9,232.40	52,649.50	21,122.00
2551	129,308.30	42,147.00	9,138.40	55,145.30	22,877.60
2552	134,648.87	41,876.67	9,383	61,440.99	21,948.17
2553	131,222.30	42,389.84	9,874	60,009.81	18,948.65

ที่มา: กลุ่มวิจัยและวิเคราะห์สถิติการประมง
ศูนย์สารสนเทศ กรมประมง, 2553